

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty územní samosprávy.
Účinky volebního systému na výsledek voleb**

Bc. Tomáš Kadlec

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tomáš Kadlec

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty územní samosprávy. Účinky volebního systému na výsledek voleb

Název anglicky

Political aspects of local government. The effects of the electoral system on the outcome of elections.

Cíle práce

Práce vychází z diskuse o disproporcionalitě volebního systému, který je aplikován při volbách zastupitelstev obcí v České republice. Cílem práce je posoudit vliv volebního systému na projekci volebních výsledků do podoby zvoleného zastupitelského sboru a návrh systému voleb, který by působil nejméně disproporcionalně.

Metodika

Práce posoudí disproporcionalitu komunálního volebního systému a jeho navržených modifikací na příkladu vybraných obcí okresu Semily. Práce vyjde v komparativní perspektivě z dat Českého statistického úřadu (volební data). Zásadní technikou použitou pro získání potřebných dat bude semistrukturovaný rozhovor s odborníky, kteří se zabývají problematikou komunálních voleb.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

volební systém, územní samospráva, volby, zastupitelstvo obce, mandát, volební metoda, obec

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4729-084.
- BALÍK, Stanislav. Studie ke komunálním volbám 2010: obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 138 s. Politologie (Grada). ISBN 978-802-1058-545.
- ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 80-247-3061-8.
- ČMEJREK, Jaroslav. Obce a regiony: [specifika politického života v obcích ČR]. 1. vyd. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 80-871-9700-3.
- KREJČÍ, Oskar. Nová kniha o volbách: obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, 481 s. Politologie (Grada). ISBN 80-869-4601-0.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 22. 11. 2013

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 12. 2013

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politické aspekty územní samosprávy. Účinky volebního systému na výsledek voleb" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2015

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za cenné rady a poskytnutou pomoc při psaní této diplomové práce. Dále bych rád poděkoval rodině a přátelům za jejich trpělivost a podporu potřebnou k dokončení této práce.

Politické aspekty územní samosprávy. Účinky volebního systému na výsledek voleb

Political aspects of local government. The effects of the electoral system on the outcome of elections.

Souhrn

Tato diplomová práce je zaměřena na účinky volebního systému na výsledek voleb. Práce se soustředí na komunální volební systém v České republice. Součástí práce je teoretické vymezení, popsání funkce volebního systému, a především funkce jeho jednotlivých komponent. Práce popisuje možnosti úprav prvků volebního systému. Vybrané úpravy jsou pak aplikovány na hlasování v komunálních volbách v roce 2014 ve vybraných obcích okresu Semily. Závěrem jsou zhodnoceny výsledky, které slouží jako příspěvek do diskuse o disproporcionalitě komunálního volebního systému v České republice.

Summary

This diploma thesis focuses on the influence that the electoral system has on the result of the elections. The thesis describes mainly municipal electoral system in Czech Republic. The thesis also includes theoretical specification of the function of the electoral system, mainly the function of its particular components. It also offers possible corrections of concrete elements of the system. These corrections are applied on voting in municipal elections in the year 2014 in particular municipalities in district of Semily. In conclusion the results are assessed. The results are used as a contribution into a discussion about disproportion of the municipal electoral system in Czech Republic.

Klíčová slova: volební systém, územní samospráva, volby, zastupitelstvo obce, mandát, volební metoda, obec

Keywords: voting system, self-governance, election, city council, mandate, election method, municipality

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	CÍLE PRÁCE A METODIKA	11
3	PŘEHLED ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	12
3.1	POSLÁNÍ VOLEB.....	12
3.2	POLITY, POLITICS, POLICY	13
3.3	OBECNÍ SAMOSPRÁVA	14
3.3.1	Zastupitelstvo obce.....	14
3.3.2	Rada obce	15
3.3.3	Starosta a místostarosta(é).....	15
3.3.4	Obecní úřad	16
3.4	VOLEBNÍ SYSTÉMY OBECNĚ.....	16
3.4.1	Většinový x proporcionální volební systém	17
3.4.2	Volební obvod.....	18
3.4.3	Forma kandidatury	18
3.4.4	Struktura hlasu	19
3.4.5	Volební klauzule.....	19
3.4.6	Volební formule	20
3.5	VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ V ČR.....	21
3.5.1	Volební obvody	22
3.5.2	Forma kandidatury	23
3.5.3	Struktura hlasu	25
3.5.4	Uzavírací klauzule	25
3.5.5	Volební formule	26
3.6	ZAHRANIČNÍ VOLEBNÍ SYSTÉMY	27
3.6.1	Slovensko	27
3.6.2	Polsko.....	29
3.6.3	Německo.....	30
3.7	KRITIKA SOUČASNÉHO KOMUNÁLNÍHO VOLEBNÍHO SYSTÉMU.....	31

4	ANALYTICKÁ ČÁST	33
4.1	MĚSTO TURNOV	33
4.2	MĚSTO HARRACHOV.....	34
4.3	OBEC VŠEŇ.....	35
4.4	ZMĚNY VOLEBNÍCH KOMPONENT	37
4.5	PŘÍMO VOLENÉ ZASTUPITELSTVO?	43
4.6	PREFERENČNÍ MECHANISMUS	46
5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A DOPORUČENÍ.....	51
6	ZÁVĚR	55
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56

Seznam tabulek

Tabulka 1: Velikost zastupitelstva dle počtu obyvatel.....	23
Tabulka 2: Výsledky komunálních voleb 2014, město Turnov	34
Tabulka 3: Výsledky komunálních voleb 2014, město Harrachov	35
Tabulka 4: Výsledky komunálních voleb 2014, obec Všeň.....	36
Tabulka 5: Přepoččet hlasů dle metody d' Hondt, Turnov	37
Tabulka 6: Přepoččet hlasů dle metody Sainte-Laguë.....	38
Tabulka 7: Přepoččet hlasů dle dánského dělitele, Turnov	39
Tabulka 8: Přepoččet hlasů dle metody d'Hondt, Harrachov	40
Tabulka 9: Přepoččet hlasů dle metody Sainte-Laguë, Harrachov	41
Tabulka 10: Přepoččet hlasů dle dánského dělitele, Harrachov	42
Tabulka 11: Přepoččet hlasů dle metody d'Hondt, Všeň.....	42
Tabulka 12: Přepoččet hlasů dle metody Saint-Laguë, Všeň	43
Tabulka 13: Přepoččet hlasů dle dánského dělitele, Všeň	43
Tabulka 14: Přímó volené zastupitelstvo, Turnov	44
Tabulka 15: Přímó volené zastupitelstvo, Harrachov	45
Tabulka 16: Přímó volené zastupitelstvo, Všeň.....	45
Tabulka 17: Zvolení zastupitelé ve městě Turnov	46
Tabulka 18: Přepoččet zvolených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Turnov ..	47
Tabulka 19: Zvolení zastupitelé ve městě Harrachov	48
Tabulka 20: Přepoččet volených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Harrachov	49
Tabulka 21: Zvolení zastupitelé vobci Všeň.....	49
Tabulka 22: Přepoččet zvolených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Všeň	50

1 Úvod

Problematika volebního systému je mezi odborníky často předmětem diskuse. V tomto případě se zabýváme komunálním volebním systémem a jeho účinky na volební výsledky. Přesto, že mezi odborníky současná podoba volebního systému sklízí často kritiku, diskuse se zdá být stále příliš uzavřená na to, aby mohlo dojít ke změnám. Možný nezájem je tu pravděpodobně i ze strany veřejnosti. To je velká škoda, neboť dopady volebního systému na výsledky voleb, a tedy složení zastupitelstva, mohou ovlivňovat každodenní život kolem nás.

Mezi možnými důvody nezájmu o podobu komunálního volebního systému může být i jeho komplikovanost. To by ovšem nemělo způsobovat negativní postoj veřejnosti k této problematice. Naopak, je nutné diskusi o možných podobách volebního systému oživit jak mezi odborníky, tak mezi širokou veřejností. Jako příspěvek do této diskuse má potom sloužit i tato práce.

V této práci ukážeme možná úskalí současného volebního systému a jeho účinků. Přestavíme jednotlivé komponenty volebního systému. Podíváme se na volební systémy v sousedních státech. Na příkladech obcí v okrese Semily ukážeme možnosti změn jednotlivých komponent a jejich možné účinky.

2 Cíle práce a metodika

Mezi cíle předložené diplomové práce patří kriticky představit současný komunální volební systém i s jeho možnými úskalími. Dále pak vyzkoušet určitou manipulaci s jednotlivými komponentami systému a sledovat následné dopady. Změny ve volebním systému aplikujeme na hlasování v komunálních volbách v roce 2014 ve třech vybraných obcích v Semilském okrese. Následně budeme tyto změny a jejich účinky analyzovat.

Jedním z předpokladů této práce je disproporčnost současného volebního systému. Budeme se blíže zabírat chováním současného volebního systému v praxi.

Dalším předpokladem je netransparentnost a nesrozumitelnost současného volebního systému. Pokusíme se vhodnou aplikací různých komponent volebního systému najít srozumitelnější podobu volebního systému.

Především je ale cílem této práce přispět k diskusi o volebních systémech a zejména o komunálních volebních systémech. Přestože řada odborníků se tomuto tématu věnuje, jedná se o natolik důležitou a komplexní problematiku, že možným změnám musí předcházet opravdu široká diskuse jak mezi odborníky, tak mezi veřejností.

První metodou bude rešerše dostupné literatury k tomuto tématu, zejména pak odborných článků. Další metodou bude aplikace změn vybraných komponent volebního systému na výsledky hlasování posledních komunálních voleb, tedy z roku 2014. Jako zdroj poslouží volební data Českého statistického úřadu. Dopady budou ukázány na třech obcích v okrese Semily. Turnov, jakožto představitel patnáctitisícového města, Harrachov jakožto město s patnácti sty obyvateli. Třetí obcí je Všeň, malá obec se šesti sty obyvateli. Aplikace zvolených metod bude spočívat ve vlastních výpočtech z dostupných dat, výstupy budou předvedeny v tabulkách.

Na závěr budou výsledky z analytické části zhodnoceny a následně vhodně interpretovány.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Poslání voleb

Svobodné volby neodmyslitelně patří mezi základní prvky zastupitelské demokracie. Pokud mluvíme o skutečně svobodných volbách, volby musejí nést několik základních parametrů, tedy všeobecné, rovné a přímé volební právo. Volební právo rozdělujeme na aktivní a pasivní, tedy možnost volit a možnost být sám volen. Volební právo upravuje volební zákon. V případě voleb do obecních zastupitelstev, které jsou předmětem této práce, se jedná o zákon. č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Aktivní volební právo mají všichni občané starší 18 let, pokud u nich nenastala specifická překážka, která by výkonu práva zabránila. Pasivní volební právo, tedy možnost kandidovat a být sám zvolen, záleží taktéž na věku. V případě zkoumaných komunálních voleb je to taktéž 18 let. Ovšem v případě například voleb do poslanecké sněmovny je tato hranice 21 let, v případě voleb do senátu je to dokonce věk 40 let. Hlasy, kterými voliči disponují, jsou si rovny co do počtu, tak i co do váhy hlasu. Volby jsou přímé, jde tedy o volbu bez zprostředkovatelů (to ovšem není nutná podmínka demokratických voleb). Dalším důležitým prvkem je svoboda rozhodování, kde existuje možnost výběru mezi více politickými subjekty. Z volby samotné nemohou plynout voliči sankce či benefity, což je zároveň ošetřeno tajnou volbou – není možné zjistit, jak konkrétní volič volil.

Volby jsou taktéž pravidelné, odrážejí rozložení politických sil na stanoveném území. Z voleb vzejdou reprezentanti, kteří voliče legitimně zastupují v rámci stanovených orgánů. Pravidelností voleb dochází ke kontrole zvolených orgánů a jejich případné obměně. V našem případě zvolení zastupitelé reprezentují určité politické zájmy a názory, které jsou často odlišné. Jejich zvolením vybíráme rozpoložení těchto názorů a následně pak vzniká určitá integrace. Funkce voleb je tedy jak integrační, tak kontrolní i legitimační.

3.2 Polity, Politics, Policy

Přestože je tato práce zaměřena na volební systém a jeho účinky, nemělo by zde chybět základní a v této práci stručné představení fungování komunální politiky a přehled jejích součástí. Komunální politiku můžeme dnes již tradičně rozdělit na tři základní dimenze, vyjadřované anglickými pojmy – polity, politics a policy (Balík, 2009).

Polity – co si pod tímto pojmem představit? Polity můžeme vysvětlit jako institucionální složku – normativní aspekty, struktura politiky, její řád, rámeček a ideje. Taktéž tento pojem může zahrnovat prostorové aspekty, aktéry politiky a jejich vzájemné vztahy.

Politics. Pakliže máme normativní vymezení, pojem politics určuje řekněme dynamickou rovinu, procesy a střety aktérů. Případné rozpory či soulady se potkávají a jsou dále prosazovány či zamítány.

Zbývá pojem policy. Ten je chápán jako obsahová forma a zahrnuje například výsledky a důsledky politiky. Je to konkrétní politika konkrétních osob či subjektů. Má konkrétní výsledky – ty mohou mít různé formy, příkladem uvedeme různé projekty, programy, nařízení a tak dále. Tyto tři dimenze jsou vzájemně propojeny a doplňují se, jsou nedělitelné.

Pokud mluvíme o komunálních volbách, nelze se zaměřit pouze na jejich systém, byť právě systémy jsou pro tuto práci stěžejní. Je vhodné si alespoň ve stručnosti popsat, o čem volby do obecních zastupitelstev v České republice jsou, k čemu konkrétně slouží, a co výsledek volby znamená. Nemám v tuto chvíli na mysli ideovou otázku, ale spíše možnosti a pozice, kde následně mohou být ideje uplatňovány. Jakým způsobem tedy funguje v České republice samospráva na lokální úrovni? Jaký model samosprávy je zde uplatňován? Jaké jsou orgány obcí a jaké mají pravomoci? Na tyto otázky si nyní ve stručnosti odpovíme.

3.3 Obecní samospráva

Dnes dělíme veřejnou moc na státní správu a samosprávu. Pojmenovat tento stav můžeme také jako dvoukolejný systém. Tento stav se změnil po roce 1990 – dříve byla veškerá veřejná správa státní. Nyní obce fungují jako samosprávní územní celky. Obec tedy vymezuje její území, které může být děleno do dalších katastrálních území. Na území obce zpravidla žijí občané – fyzické osoby, které mají na území obce přihlášené trvalé bydliště. Po dosažení zákonného věku – 18 let – mají tito občané (pokud tedy nemají jiné zákonné překážky) právo volit a být voleni v komunálních volbách. Mohou také vyjadřovat svou vůli v obecním referendu, také mohou vyjadřovat své názory na zasedání zastupitelstva, nahlížet do zápisů z jednání zastupitelstva, do jednání rady či dalších výborů a komisí. I občané mohou podávat orgánům obce své návrhy. Zde potřebují podpis alespoň 0,5 % občanů obce, aby se ve stanovené lhůtě tímto podnětem muselo zastupitelstvo či rada zaobírat. Je vhodné zmínit, že tato práva mají i občané jiných zemí Evropské Unie, kteří jsou na území obce hlášeni k trvalému pobytu – a to dle zákona č. 128/2000 Sb.

Nyní bychom přešli na jednotlivé orgány obce. Obec je veřejnoprávní korporace. Jedná skrze své orgány, které tvoří fyzické osoby. Jednotlivé orgány upravuje zákon o obcích (na zastupitelstvo pamatuje i Ústava České republiky). Jsou to zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad, dále i zvláštní orgány obce či komise, pokud existují.

3.3.1 Zastupitelstvo obce

Způsobem volby a celkově volebním systémem se zabýváme již v příslušné kapitole. Zde si probereme některá práva a funkce zastupitelstva obce, ovšem pouze ve velké stručnosti. Je vhodné znát základní informace, aby bylo známo, k čemu komunální volby poslouží. Jelikož se zajímáme především o volební systém jako takový a jeho účinky, není nutné se zde zabývat pravomocemi zastupitelstva příliš podrobně.

V případě, že kandidát v komunálních volbách získá mandát, není v tu chvíli nikým vázán. Získal reprezentativní mandát, je reprezentantem voličů, avšak svůj mandát vykonává dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Nemusí tedy plnit rozkazy i pokyny voličů ani subjektu, za který byl zvolen. Jaké má zastupitel základní práva? Jsou to jednak právo iniciativy, kdy předkládá návrhy zastupitelstvu, radě či komisím. Dále právo interpelace, což znamená vznášení podnětů a připomínek. Posledním právem je právo informace. Zastupitel má právo požadovat veškeré informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce. Zastupitel má i povinnosti – aktivní účast na zasedání (ovšem v podstatě nevymahatelné), a také má povinnost vyvarovat se střetu zájmů.

Zastupitelstvo se schází nejméně jedenkrát za tři měsíce, pro usnášení schopnost je nutná účast nadpoloviční většiny zastupitelů. Jednání zastupitelstva je také v každém případě veřejné.

3.3.2 Rada obce

Rada obce je orgánem voleným výhradně z členů zastupitelstva, má v samostatné působnosti status výkonného orgánu. Zodpovídá se zastupitelstvu. Členy rady obce jsou radní, zvláštní pravomoci má pak starosta, případně místostarostové. Rada obce nemá více členů, než je třetina členů zastupitelstva. Přesný počet je pak vždy lichý, může být v rozsahu 5 – 11 členů. V praxi ovšem často funkci rady vykonává starosta obce, zejména u menších obcí. Pokud má zastupitelstvo konkrétní obce méně než 15 členů, rada obce se nevolí, ani nezřizuje. Rada se schází dle potřeby, četnost setkání není stanovena, a její setkání nejsou veřejná. Zápisy jsou ovšem veřejně dostupné.

3.3.3 Starosta a místostarosta(é)

Byť je starosta vnímán jakožto „hlavní“ představitel obce, nemá ty samé pravomoci, jako například v zahraničí (jak je uvedeno již v předešlých kapitolách). Fakticky je členem rady,

není statutární orgán, a musí proto vykonávat svou funkci v souladu se schváleními radou obce. Starosta (případně i místostarosta či místostarostové) je volen absolutní většinou zastupitelů. Zde v současné době probíhá diskuse o tom, jakým způsobem má být starosta volen. Jak uvádí Balík (2009), velkým problémem je skutečnost, že diskuse počítá se změnou volby a nikoli se stejnou prioritou souběžně s jeho pravomocemi. Se změnou volby (například přímou volbou) by měla přijít také odpovídající změna pravomocí. Poučení lze čerpat například ze situace na Slovensku, jak už bylo výše zmiňováno. Vzhledem k tomu, že starosta rozhoduje v souladu s radou, je situace, kdy by byl v politickém rozporu s radou, značně komplikovaná.

3.3.4 Obecní úřad

Okrajově zmiňme i obecní úřad. Je tvořen starostou, případně i místostarosty, tajemníkem obecního úřadu, a dále i zaměstnanci obce, kteří pod obecní úřad spadají. Je možné ho dělit dále na odbory – ty určuje rada, případně zastupitelstvo, není to však povinnost. V případě obcí s přenesenou působností je navíc povinnost (v opačném případě možnost) zřídit tajemníka obce.

Dále může rada zřizovat další orgány – výbory a komise. Dva výbory zastupitelstvo zřizuje vždy. Jedná se o výbory kontrolní a finanční. Struktura komisí není zákonem stanovena, pouze předsedou musí být člen zastupitelstva, dále počet členů výboru je lichý. Výbor se zodpovídá zastupitelstvu, a plní takové úkoly, jaké jsou mu svěřeny zastupitelstvem. Komise je pak zodpovědná radě obce.

3.4 Volební systémy obecně

Co je obecně řečeno volební systém? Volební systém je zpravidla metoda, jakou se převádí vůle voličů do podoby voleného zastupitelského orgánu (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010). Přesněji řečeno jde o přesně daný princip, podle kterého přepočítáváme

hlasy voličů na konkrétní mandáty. Nevztahuje se ovšem jen na toto, ale zahrnuje i volební mechanismus, dále prvky jako volební klauzule či upravuje volební obvod, nicméně o tom až dále. Podle profesora Krejčího (2006) je v normativním pojetí volební systém souhrnem všech pravidel a sociálních norem, které regulují volební vztahy. Obecně ještě říká, že výraz volební systém znamená souhrn pravidel daných rozhodnutí, jestli volby proběhnou podle většinového, poměrného či jiného principu (Krejčí, 2006). Zákon upravuje celý proces volby, od sestavení kandidátních listin, přes zřizování volebních orgánů, vlastního hlasování, zpracování hlasů, vyhlášení výsledků, a tak dále. Sečtení hlasů a jejich následné převedení můžeme označit jako volební proceduru.

3.4.1 Většinový x proporcionální volební systém

Obecně můžeme rozlišit dva základní volební principy. Jedná se o volební princip většinový a proporcionální. Většinový volební princip je v zásadě jednoduchý. Zde platí, že na jeden obvod existuje jeden mandát. Voliči tak vybírají mezi kandidáty. Zvolen je a mandát získá ten kandidát, který dostane většinu hlasů, která je předem určená – absolutní či relativní. Tento princip má své výhody a nevýhody. Již byla zmiňovaná jeho jednoduchost, je ale také velmi přehledný. Ovšem podstatnou nevýhodou je, že velice málo reflektuje politické rozložení sil, tudíž je velice disproporční.

Princip proporcionální je odlišný – existují zde kandidátní listiny, volič tak volí mezi politickými stranami. Dá se říci, že je oproti většinovému volebnímu systému spravedlivější. Je ovšem také mnohem složitější a může mít určitá omezení, například volební klauzule. Je zde nutné provést ono sledované přepočítání hlasů na mandáty. Může celkově působit poměrně nepřehledně. To platí o to více v případě, že do mechanismu zapojíme ještě preferenční hlasy. V této práci nicméně v následujících kapitolách tento systém podrobněji projdeme a jednotlivé jeho aspekty probereme. Jedná se o 5 základních komponentů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010). Patří mezi ně volební formule a klauzule, volební obvod, forma kandidatury a struktura hlasu. Tyto komponenty si následně představíme, a to nejen v současné podobě pro volby do zastupitelstev obcí v České republice.

3.4.2 Volební obvod

Začneme vymezením území. Používáme termín volební obvod. Klíčová je jeho velikost, ovšem zde je podstatná velikost co do počtu mandátů. Podle čeho určujeme tento počet u voleb do zastupitelstev obcí bude rozebráno v následujících kapitolách, obecně však platí, že čím větší obvod, tím více mandátů. U velice malých obvodů pak narůstá disproporcionalita. Jak jsou volební obvody stanoveny? Není to v zásadě přesnou velikostí zemí, ať už z hlediska počtu obyvatel či samotné rozlohy. Zpravidla to bývají územní jednotky. Vzpomeňme ovšem na pojem gerrymandering – jedná se o účelovou manipulaci s volebním obvodem, respektive jeho hranicemi. Cílem je ovlivnění volebního výsledku. V rámci České republiky je metoda manipulace teoreticky použitelná na lokální úrovni.

3.4.3 Forma kandidatury

Dalším komponentem je forma kandidatury, která navazuje na předchozí komponent, na volební obvod. Záleží, zda je volební obvod jednomandátový, či vícemandátový. V prvním zmiňovaném příkladu je uplatněna volba mezi jednotlivými kandidáty, tedy personální kandidatura. I takový kandidát však mívá stranickou orientaci, což je třeba brát v potaz. Komplikovanější je pak listinná forma kandidatury. Tu můžeme dále dělit na typy kandidátních listin (Čaloud, Chytilík, Lebeda, Šedo, 2009). Možnosti jsou celkem 3 – přísně vázaná, vázaná a volná. Platí, že volíme politickou stranu či koalici, na jejíž listině jsou jednotliví kandidáti v určitém pořadí stranou sestaveni. Pokud hovoříme o prvním typu – přísně vázané kandidátní listině – nelze toto pořadí volebním hlasem ovlivnit. U druhé varianty, vázané volební listiny, už lze pořadí kandidátů stanovené stranou ovlivnit. Volná, nebo chceme-li otevřená kandidátní listina, je jak už název napovídá přístupná více možnostem. Je zde možnost volit jak stranu, kandidáta, tak i kombinaci například více politických stran (jejich kandidátů). Tato třetí možnost je využívána u námi zkoumaných voleb do zastupitelství obcí v České republice.

3.4.4 Struktura hlasu

Struktura hlasu. Tak nazýváme způsob hlasování při různých preferencích do určité společné formy hlasování. Navazuje opět na předchozí kapitolu o formě kandidatury. Můžeme mít jediný či vícenásobný hlas. Jediný hlas využíváme v České republice například ve volbách do senátu. Preferenční hlas pak používáme zpravidla v poměrném systému. U voleb do poslanecké sněmovny máme například ve vázané kandidátní listině dva preferenční hlasy. Podobně volíme i ve volbách do evropského parlamentu či u voleb do krajského zastupitelstva. Dalším důležitým prvkem je „váha“ preferenčního hlasu. Je třeba získat zákonem stanovené procento preferenčních hlasů, aby se kandidát posouval na první místo na kandidátní listině. Vícenásobný hlas využíváme u voleb do obecních zastupitelstev, tedy u volné kandidátní listiny. Volič má k dispozici tolik hlasů, kolik je volených mandátů v jeho obvodě. Může (avšak nemusí) tak hlasovat napříč politickými stranami a nemusí se držet jedné kandidátní listiny. Hovoříme pak o takzvaném panašování. Existují i další verze vícenásobného hlasu. Jedná se například o kumulativní hlas – jednomu kandidátovi může jeden volič přiřadit více svých hlasů. Dále ještě rozlišujeme limitovaný hlas – pokud máme k přidělení méně hlasů, než kolik je ve volebním obvodu mandátů.

3.4.5 Volební klauzule

Předposledním komponentem je volební klauzule, která redukuje počet stran, které se dostanou do skrutinia¹. Je typická pro proporcionální volební systém, kdy strana, koalice či uskupení musí získat stanovené množství hlasů, vyjádřené v procentech, aby mohla vůbec do fáze rozdělování mandátů postoupit. Jejím úkolem je bránit přílišnému tříštění politických sil, vstupu příliš mnoha stran do voleného orgánu. V rámci České republiky je

¹ skrutinium - fáze sčítání hlasů při volbách, kde se mandáty rozdělují

tato klauzule stanovená na 5 %. Tvoří tedy umělý práh. Užívá se jak u voleb do Evropského parlamentu, tak u voleb do krajských a obecních zastupitelstev. Tato hranice může být teoreticky i nižší, v České republice v případě obecních voleb. Jednak zejména v případech, kde je to v zájmu politické konkurence, případně i u stran či uskupení, které nenaplnily svou kandidátní listinu plným počtem kandidátů. Překročení umělého prahu nemusí nutně znamenat zisk mandátu. Přirozený práh může být samozřejmě i vyšší než uměle stanovený. Jistým rizikem umělého prahu je zamezení vstupu novým či menším stranám a uskupením na politickou scénu.

3.4.6 Volební formule

Pokud mluvíme o volební formuli, mluvíme o konkrétním postupupřepočtu hlasů na mandáty. Volební formule pro příslušný druh voleb je zákonem stanovena. U proporcionálních volebních formulí mluvíme o volebních kvótách nebo volebních dělitelech. Volební kvóta slouží ke stanovení mandátového čísla, kterým následně přepočítáváme hlasy potřebné k zisku mandátu. Pokud to vyjádříme laicky, kolikrát volební kvótou vydělíme počet hlasů získaných jednou stranou či uskupením, tolik mandátů tato strana následně získá. V České republice již volební kvóty nevyužíváme, je zde například riziko, že se často nepodaří během prvního výpočtu všechny mandáty rozdělit a přichází na řadu další složité rozpočítávání zbytku mandátů (Balík, 2009). Abychom některé kvóty jmenovali, existuje například Hagenbachova-Bischoffova kvóta, Droopova kvóta, Hareova kvóta či Imperialiho kvóta.

Volební dělitel přepočítává hlasy na mandáty odlišně. Předpokladem je, že politický subjekt by měl získat mandát, pokud má nejvyšší průměr hlasů vůči mandátu. Počet hlasů získaných ve volbách za jednu stranu tak dělíme řadou čísel, právě tak, aby byl mandát přidělen straně, která má na něj v tu chvíli nejvyšší aktuální průměr hlasů. Mandáty jsou tak rozděleny hned po „prvním kole“. Různé druhy volebních formulí, tedy různé hodnoty dělitelů jsou zde naprosto klíčové. Tento komponent může mít zásadní vliv na proporcionalitu voleb. V České republice používáme u proporcionálních volebních systémů (mimo krajských voleb) volební formuli d'Hondt. Tato formule pracuje

s posloupností $1, 2, 4, \dots, n$ (n označuje počet rozdělovaných mandátů). Jiná formule, Sainte-Laguë vychází z posloupnosti $1, 3, 5, 7, \dots, 2n-1$. V prvním jmenovaném příkladu d'Hondtova formule nahrává spíše silnějším stranám, mezi jednotlivými děliteli jsou malé intervaly. Ve druhém případě, v případě větších intervalů formule Sainte-Laguë, je posilována proporcionalita. Menší subjekty pak mají vyšší šance ke zvolení do volených orgánů. Jak již bylo řečeno, volbou volební formule je možné výsledný zisk mandátů poměrně výrazně ovlivnit. Pro silnější strany ještě lépe vyzní i upravené varianty výše zmiňovaných volebních formulí. První dělitel v případě d'Hondta je upraven na hodnotu 1,42 a v případě Sainte-Laguë je to hodnota 1,4. Naopak pro menší strany je výhodná například dánská formule, její dělitele jsou $1, 4, 7, \dots, 3n-2$. Tento komponent je tedy důležitý, ovšem pochopitelně ne jediný podstatný. Platí, že v menších volebních obvodech (co do počtu mandátů), se vliv volební formule projeví více než u větších volebních obvodů.

Volební formule a jejich vliv (nejen jejich) bude dále rozebírán a prakticky ukázán na příkladech v analytické části práce.

3.5 Volby do zastupitelstev obcí v ČR

V případě voleb do zastupitelstev obcí v České Republice, kterými se zabýváme, je funkční období volených zastupitelů čtyřleté. Tyto volby jsou upraveny zákonem, přičemž se jedná se o zákon č. 491/2001 Sb., volební právo (aktivní, pasivní) je upraveno zákonem č. 128/2000 Sb. Volby se tedy konají přímou volbou s rovností hlasů. Voliči ve volbách do zastupitelstev obcí jsou občané obce, kteří jsou v obci přihlášení k trvalému bydlení. Nemusí vždy platit, že volební právo má pouze občan České republiky. I občan jiného státu, který je v dané obci přihlášen trvalým bydlištěm, splňující zákonné podmínky (například věk 18 let), má volební právo. A to nejen aktivní, ale také pasivní. Může nastat situace, kdy občan nabyl potřebného věku, je v dané obci přihlášen trvalým bydlištěm a nemá volební právo? Pochopitelně ano. Tyto případy upravuje volební zákon č. 491/2001 Sb. Jedná se například o případy, kdy dojde k zákonem stanovenému omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, zbavení způsobilosti k právním úkonům,

dále například služba vojáka v zahraničí či omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu. Jsou zde ale výjimky – v případě pasivního volebního práva – výkon trestu odnětí svobody či služba vojáka v zahraničí není překážkou pro kandidaturu do obecního zastupitelstva. Další komplikace mohou nastat ještě v případě pasivního volebního práva, a to dle služebního zákona. Platí, že funkce nelze slučovat – tedy není možné vykonávat funkci člena zastupitelstva a zároveň být i zaměstnancem vykonávajícím státní správu dané obce či města. Nicméně, samotná kandidatura v tomto případě překážkou není. Je ale nutné během lhůty 3 dnů od ustavujícího zasedání učinit takové kroky, které pro nově zvoleného člena zastupitelstva povedou k odstoupení z neslučitelné funkce.

3.5.1 Volební obvody

Jak je to v současné době v České republice ve volbách do obecních zastupitelstev s volebními obvody? Zpravidla tvoří obec jeden volební obvod, avšak zastupitelstvo může rozhodnout o vytvoření více volebních obvodů. Podmínky jsou takové, že v obcích, které mají do 10 000 obyvatel, musí být voleno v každém obvodu nejméně 5 zastupitelů. V případě obce do 50 000 obyvatel je tato hodnota sedm zastupitelů, v případě obcí nad 50 000 obyvatel je to devět členů. Specifická je situace v případě hlavního města Prahy či v územně členěných statutárních městech. Zde je městská část či obvod součástí právě jednoho volebního obvodu.

Tabulka 1: Velikost zastupitelstva dle počtu obyvatel

Počet obyvatel obce	Počet možných volených zastupitelů
Do 500	5 - 15
5001 – 3000	7 - 15
3001 – 10 000	11 - 25
10 001 – 50 000	15 - 35
50 001 – 150 000	25 - 45
150 001 a více	35 - 55
Hlavní město Praha	55-70

Zdroj: zpracováno dle zákonů č. 128/2000 Sb. o obcích a 131/2000 Sb. zákon o hlavním městě Prahy

Výše uvedená tabulka ukazuje možný počet zastupitelů dle velikosti obcí. Počet volených mandátů je zde velice podstatný. Čím jsou volební obvody větší, tím proporčnější jsou výsledky. Dle některých autorů je velikost volebního obvodu tím nejzásadnějším komponentem, který má na proporcionalitu voleb vliv (Balík,2009). Je důležité poznamenat, že v naprosté většině případů je v českých podmínkách jedno zastupitelstvo jedním volebním obvodem.

3.5.2 Forma kandidatury

V předchozích částech práce jsme procházeli postupně komponenty volebního systému jednotlivě v obecné rovině, následujme tedy tento postup a rozeberme si možné formy kandidatury tak, jak to v současné době platí v komunálních volbách. Již jsme uvedli, že pracujeme s otevřenými, chceme-li volnými kandidátními listinami. Volič má tedy možnost rozhodnout se mezi jedním politickým subjektem, či pro konkrétního kandidáta nebo kandidáty, případně tyto varianty kombinovat. Volič má tedy možnost zapojit se více do rozhodování, má možnost posouvat kandidáty v kandidátní listině, nemusí se řídit stanoveným pořadím. Tato volba ovšem skýtá jistá rizika a není tak transparentní, jak by se pro laika mohlo zdát. Proto se na tuto problematiku později zaměříme důkladněji. Kdo tedy předkládá kandidátní listiny? Jsou to tradičně registrované politické strany a hnutí, jež

mohou dále tvořit koalice. Dále pak různá sdružení nezávislých kandidátů, politických stran, hnutí politických stran a nezávislých kandidátů, či čistě nezávislí kandidáti. Platí zde, že politická strana smí být součástí pouze jedné volební strany do jednoho zastupitelstva. Stejně tak jeden kandidát se smí ucházet o mandát pouze na jedné kandidátní listině do zastupitelstva obce, případně jejího obvodu.

Dá se tedy říci, že nezávislí kandidáti či jejich sdružení jsou oproti registrovaným politickým stranám v komunálních volbách v nevýhodě. Ta spočívá v tom, že nezávislí musí pro úspěšnou kandidaturu v komunálních volbách ve svojí kandidátní listině doložit podpisy občanů – petici. Tato hranice je v případě sdružení stanovena na 7 % obyvatel obce. U samostatných, respektive samostatně kandidujících nezávislých kandidátů, je tato hranice závislá na velikosti obce, ovšem v rámci procentuálních hodnot 0,5 – 5 %. Tento počet je předem stanoven a oznámen na úřední desce, nejdéle 85 dní před konáním voleb. Kolik kandidátů volební strana na svou kandidátní listinu uvádí? Zpravidla tolik, kolik členů zastupitelstva je voleno, potažmo se jedná o horní hranici. V případě dělení volby na obvody je horní hranice počet členů volených v daném obvodu. Pokud se ale ve velmi malých obcích volí sedm a méně zastupitelů, je přípustné zapsat na kandidátní listinu více kandidátů. A to o jednu třetinu oproti počtu volených zastupitelů.

Pokud do voleb zbývá méně než 60 dní, je již kandidátní listina neměnná. Co do počtu kandidátů, tak i co do jejich pořadí. Všichni kandidáti jsou uvedeni na společném hlasovacím listě. Jejich pořadí (pořadová čísla politických subjektů) je určeno losem regulačním úřadem. Je tak sestaven volební lístek tak, jako ho všichni z voleb známe. Tedy seznamy kandidátů, kde nechybí jejich jména, věk, místo bydliště a členství či nečlenství v politické straně. U nezávislých i údaj o tom, kým byli navrženi (politickou stranou, pokud tomu tak bylo). Volba pokračuje křížkováním tak, jak to z voleb známe. Možnosti, tedy struktura hlasu bude představena v následující kapitole.

3.5.3 Struktura hlasu

Každý volič má vícenásobný hlas, má k dispozici tolik hlasů, kolik členů zastupitelstva je voleno. Volí v otevřené kandidátce, nemusí se tedy držet jedné politické strany, ale může hlasovat napříč spektrem. Kandidáty či stranu označí známým „křížkováním“. Hlasuje tak, že označí buď jednu stranu – hlasy dostávají všichni členové (resp. tolik členů, kolik je na kandidátce a kolik je voleno členů zastupitelstva = v praxi všichni; možná výjimka v dříve zmiňovaných malých obcích). Může také ke straně označit kandidáty z jiných stran či uskupení. V tomto případě dostávají hlas označení kandidáti a k tomu členové zvolené strany – postupně od prvního místa na kandidátní listině – ovšem o tolik kandidátů méně, kolik jich volič označil v jiných stranách. Případně volič volí pouze jednotlivé kandidáty napříč stranami. Volič nemusí využít všech svých hlasů.

Ve volební místnosti dochází ke známému postupu. Po ověření totožnosti jde volič za plentu, kde řádně označí hlasovací arch, který předá do úřední obálky. Tu posléze vhodí do hlasovací urny. Po skončení voleb, respektive po skončení hlasování, sčítá hlasy volební komise. Strana dostává tolik hlasů, kolik je součet hlasů všech jejích kandidátů.

3.5.4 Uzavírací klauzule

Dostáváme se k volební (uzavírací) klauzuli, která je, jak již bylo zmíněno v případě České republiky, 5 %. Někdy se též setkáváme s názvem umělý volební práh. V případě námi zkoumaných voleb do obecních zastupitelstev však nemusí být volební práh striktně vždy 5 %. Proces probíhá následovně – výsledky hlasování jsou statistickým úřadem zpracovány, hlasy pro strany a kandidáty sečteny. Zde platí nutný 5% zisk ze všech platných hlasů. V případě subjektů, které kandidátku nenaplnily (postup platí obecně) se celkový počet všech platných hlasů vydělí počtem volených členů zastupitelstva a vynásobí počtem jejích kandidátů na kandidátní listině. Pochopitelně maximálně tolika kandidáty, kolik členů zastupitelstva se volí. Pokud tímto „sítem“ některý subjekt (strana) neprojde, k jejím hlasům se již nadále nijak nepřihlíží.

Může ovšem nastat specifická situace, kdy se do skrutinia za výše zmíněných podmínek dostane pouze jedna strana. Pak Český statistický úřad volební 5% klauzuli snižuje – postupně o jedno procento, dokud do skrutinia nepostoupí alespoň dvě strany – kandidátní listiny. Nadále Český statistický úřad zjistí, jestli bude obsazena nadpoloviční většina volených mandátů (či počet mandátů větší než pět) v dané obci. Pokud by k tomu nedošlo, hranice volební klauzule je postupně opět po jednom procentu snižována. Může nastat situace, kdy je například ve velmi malých obcích podána pouze jedna kandidátní listina. V tomto případě se k volební klauzuli nepřihlíží, protože nemá význam.

3.5.5 Volební formule

Zbývajícím komponentem volebního systému, který zbývá podrobněji probrat v případě komunálních voleb v České republice je volení formule. Volební formuli aplikuje Český statistický úřad, a používá sedmíhoondtova volební formule. Jak už jsme zmiňovali, princip d' Hondta spočívá v dělitelích v řadě 1,2,3..., až do počtu dělicích operací, kolik je volených mandátů. Tyto podíly jsou pak v podstatě seřazeny od nejvyššího po nejvyšší, do počtu přidělovaných mandátů. Pokud je tedy x volených mandátů, prvních x podílů získává mandát. Kolik má určitá strana v této řadě podílů, tolik mandátů získává. Při shodě podílů rozhoduje celkový počet hlasů, pokud by i tehdy nastala situace, kdy by nemohl být mandát jednoznačně přidělen, na řadu přichází losování.

V tuto chvíli již známe postup, jakým způsobem zjistíme počet mandátů, který politický subjekt ve volbách získá. Který kandidát z kandidátní listiny tedy získané mandáty obsadí? Pochopitelně zde hraje roli pořadí kandidátů na kandidátce. Již jsme však zmínili, že u volných kandidátních listin je možné toto pořadí měnit. Jak tedy tento proces změn může fungovat? Dalo by se říci, že tento proces je poněkud zrádný, pro laika i dost neprůhledný. Celkový počet hlasů pro stranu je vydělen počtem kandidátů na kandidátní listině oné strany. Zjistí se tak průměr hlasů na kandidáta. Pakliže některý z kandidátů tento průměr přesáhne, a to nejméně o 10 % hlasů, posouvá se tak na první místo kandidátní listiny. Pochopitelně se může stát, že takových kandidátů se sejde na jedné kandidátní listině více. Jejich pořadí pak jednoduše určí počet hlasů, který obdrželi. Pokud

by došlo k situaci, kdy by nastala v tomto procesu shoda, rozhoduje původní pořadí kandidátní listiny určené danou stranou či hnutím. Závěrem – pokud žádný z kandidátů nedostane alespoň o 10 % hlasů více než je průměr na kandidáta strany, k žádným změnám nedochází. Mandáty získávají kandidáti, podle dříve stanoveného pořadí na kandidátní listině.

3.6 Zahraníční volební systémy

Prozatím jsme rozebrali podrobněji volební systém s jeho komponenty používaný u voleb do zastupitelstev obcí v České republice. Abychom měli alespoň určité srovnání, podívejme se nyní ve stručnosti na volební systémy a jejich prvky v zahraničí. Vybíráme záměrně zahraniční komunální volební systémy, aby zde mohlo být srovnávání přesnější. Srovnávat například komunální volby s jiným druhem voleb v rámci České republiky by bylo vzhledem k odlišné povaze voleb takřka nemožné. Zůstaneme ovšem v našem regionu, ve střední Evropě. Stručně tedy probereme samosprávu a komunální volební systémy sousedních států. Zkoumané prvky pak můžeme porovnávat a pokusit se v nich najít inspiraci pro případné úpravy volebního systému v České republice.

3.6.1 Slovensko

Začneme se státem nám asi nejbližším, se Slovenskem, se kterým jsme v podstatě donedávna bývali společným státem. Navíc od rozpadu Československa můžeme sledovat stejný časový úsek vývoje.

Základem slovenské samosprávy je přímo volené zastupitelstvo a stejně tak starosta je zde volen přímo. Je volen systémem relativní většiny, navíc je jeho pasivní právo omezeno zespoda věkem 25 let. Starosta může být odvolán v referendu, a to v případě, že se pro něj vysloví nejméně 30 % voličů. Dále může být odvolán zastupitelstvem, pokud by z nějakého důvodu neplnil své povinnosti, porušoval zákony a ostatní předpisy, či pro jeho

nepřítomnost vykonávání úřadu delší než půl roku. Starosta vykonává obecní správu, je orgánem statutárním. Důležité je zmínit, že starosta není členem zastupitelstva. Funkční období je totožné jako u nás, je čtyřleté. Zákon na Slovensku nestanovuje orgán, který by byl příbuzný s naší radou obce, nicméně existuje zde tzv. shromáždění obce, které může vykonávat některé samosprávné činnosti. Zastupitelstvo sice může zřídit výbor – radu, ovšem zde má vůči starostovi pouze poradní hlas (Hudák, Jüptner, Svoboda, 2003). Důležité pro nás je, jak přesně je zastupitelstvo voleno. Je voleno systémem relativní většiny, stejně jako starosta. Na Slovensku se počet volených zastupitelů pohybuje mezi 9 a 41 členy. Ve výjimečných případech, v obcích, které mají méně než 40 obyvatel, je přípustné pětičlenné volené zastupitelstvo. Co se týče volebních obvodů, jejich zřízení je zde nutné – ze zákona povinné. V jednotlivých obvodech se pak volí 1 – 12 zastupitelů. Celkově je na Slovensku komunální volební systém jednodušší a průhlednější. Přestože strany stanovují pořadí kandidátů, hlasovací lístek je zde řazen abecedně. V systému relativní většiny nemá pořadí kandidátů vliv. Tedy vliv zde být může, ovšem na volební chování, jakožto poradní údaj. Zvolení jsou kandidáti s nejvyšším počtem hlasů, sčítat hlasy stranám nemá v tomto případě význam.

Situaci mají ulehčenou nezávislí kandidáti a to hlavně ve větších obcích. Pro souhlas s jejich kandidaturou se musí vyslovit určitý počet oprávněných voličů. Uvedme jen několik příkladů – v obci se 101 – 500 obyvateli je to 40 podpisů, u obcí s 2001 – 20 000 obyvateli je to 200 podpisů, u obcí nad 100 000 obyvatel je to 600 podpisů. Politické strany ke kandidatuře podpisy nepotřebují.

Na Slovensku je tedy tímto jednoduchým a přímým způsobem funguje komunální volební systém, ovšem i ten má svá úskalí. Tím, že starosta není členem zastupitelstva a je volen přímo, se může stát, že je zvolen z jiného politického směru než zastupitelstvo obce (jeho většina). Oba orgány, jak starosta, tak zastupitelstvo na sobě vzájemně závisejí – může pak docházet k politickému zablokování (Balík, 2009).

3.6.2 Polsko

Dalším sousedním státem, u kterého se blíže podíváme na volební systém, bude Polsko. I zde se systém místní samosprávy vyvíjel zhruba stejný časový úsek jako u nás, tedy od rozpadu východního bloku. V Polsku je zajímavým jevem průměrná velikost obcí, je to asi 15 500 obyvatel. To jej řadí k nejvyšším v Evropě. V Polsku je základním voleným orgánem rada obce, přes tento název je ale srovnatelná s naším obecním zastupitelstvem. Ekvivalentem naší obecní rady je pak správní rada obce. Starosta je volen zvláště, přímou volbou. Důležitým prvkem volebního systému v Polsku je jeho dělení na dvě varianty – pro obce do 20 000 obyvatel a pro obce nad 20 000 obyvatel. V prvním zmiňovaném případě platí volební systém většinový s prostou většinou. Volební obvody mívají minimálně jeden a maximálně pět mandátů. Kandidát k registraci potřebuje alespoň 25 podpisů oprávněných voličů. Kandidáti mohou být prohlášeni za zvolené poněkud netradičně bez voleb i tím, že jejich počet je roven nebo je menší než počet mandátů, o které se ucházejí.

Ve druhém zmiňovaném případě, u obcí s více než 20 000 obyvateli, se používá odlišný volební systém – proporční. Hlasy se pak přepočítávají na mandáty pomocí d'Hondtova volebního dělitele. Obvod má 5 až 8 mandátů, uzavírací volební klauzule je 5 %. Pro kandidaturu je třeba získat podporu 150 voličů, tedy jejich podpisů.

Již jsem zmiňoval, že volba starosty probíhá mimo – pomocí přímé volby většinovým volebním systémem s formulí absolutní většiny (tedy je zde možnost konání druhého kola). Kandidáta navrhuje volební výbor, který musí zároveň předkládat nutný počet podpisů voličů dle velikosti obce. I v případě že kandiduje pouze jeden kandidát, musí získat nadpoloviční většinu hlasů. Ještě je vhodné zmínit, že volba starosty není systémově odlišná dle velikosti obcí, jako v případě volené rady. V Polsku ovšem můžeme také najít obdobné komplikace jako na Slovensku. Starosta zde nemá dostatečné pravomoci, je tedy odkázán na podporu rady. Tedy i zde nemusí kvůli dvojí volbě panovat shoda politické orientace a může dojít k určité blokaci. Výrazně dominantní na komunální úrovni jsou nezávislí kandidáti (Balík, 2009).

3.6.3 Německo

Jako příklad volebního systému v zahraničí uvedme ještě Německo. Nalezneme zde totiž více zajímavých systémů. Jednotlivé spolkové země totiž mají odlišné modely, které můžeme ovšem částečně sjednotit dle určitých typů.

Nejrozšířenější je takzvané jihoněmecké radní uspořádání. Starosta je volen přímou volbou na šest až osm let (dle spolkové země) a má velice silné postavení a kompetence. I obecní rada je volena přímou volbou, ovšem dá se říci, že tvoří starostovi částečnou opozici v přeneseném slova smyslu. Obecní rada dává starostovi směrnice. Jmenujme spolkové země, které reprezentují jihoněmecké radní uspořádání – například Bavorsko, Sasko či Severní Porýní-Vestfálsko.

Dále můžeme rozlišovat starostovské uspořádání, kde má starosta opět dominantní postavení, jak už název vypovídá. Starosta zde plní funkce předsedy obecní rady. Starosta je volen přímo v Porýní-Falci, zatímco v Sársku starostu volí volená rada obce.

Další existující zřízení nazýváme magistrátní obecní zřízení. Starosta zde předsedá představenstvu, je vedoucím obecní správy. Mezi představenstvo a starostu je zde moc rozdělena.

Obecně řečeno, každá spolková země má ke komunálním volbám trochu odlišný přístup. Starosta je však zpravidla volen přímo. Základní volený orgán je zpravidla obecní rada (i název se někdy liší). Dalo by se říci, že má podobné funkce jako zastupitelstvo v České republice, částečně i jako rada obce v ČR, ale jak už bylo zmíněno, v různých zemích jsou pravomoci různé. Volených mandátů je zde zpravidla osm až šedesát, ale i zde nalezneme výjimky.

Samotné hlasování v komunálních volbách nabízí často možnosti panašování v poměrném volebním systému. Preferenčních hlasů je zpravidla tolik co mandátů. Toto je velice obecný popis, platí jen v případě některých spolkových zemí, spíše tedy jako příklad. Vzhledem k povaze této práce není zásadní rozepisovat konkrétně volební systém každé spolkové země. Pět ze třinácti spolkových zemí mají uzavírací volební klauzuli, z toho čtyři na hodnotě 5 %. K volebním formulím – běžně se využívají dva druhy – buď

d'Hondtova, nebo Haare-Niemeyer (mírné zvýhodnění menších stran). Případně pak ještě poměrně proporční d'Hondt/Hagenbach-Bischoff (Balík, 2009).

3.7 Kritika současného komunálního volebního systému

V předchozích odstavcích již byla několikrát vzpomenua nepřehlednost současného volebního systému. Současný stav čelí poměrně časté kritice. Na co tato kritika směřuje především?

Obecně řečeno, nelze objektivně říci, zda je současný volební systém dobrý, výhodný, spravedlivý, či ho označit jiným jednoduchým označením. Systém bude vždy výhodnější pro někoho. Určité disproporci se není možné vyhnout. Cílem by však mělo být, aby byl systém co nejméně disproporční, aby co nejméně výsledky voleb zkresloval, a aby byl pro voliče co nejvíce transparentní. Stanislav Balík říká, že „*Ve volebních systémech nejde o spravedlnost.*“ (Balík, 2009: 84). Výsledky voleb mohou znamenat co nejrepresentativnější zastoupení, nicméně je zde možné riziko akceschopnosti. Totéž platí i naopak. Není tedy možné jednoduše označit volební systém za dobrý či špatný, musíme k této otázce přistupovat komplexně.

Představme nyní vybrané sporné body současného volebního systému. Velice podstatným prvkem je volba volebního dělitele. Tento prvek považuji za natolik zásadní, že se jím budeme zabývat v praktické části. Poslouží nám k tomu vybrané obce, kde si přepočít hlasů ukážeme na konkrétních příkladech.

Často zmiňovaným paradoxem, na který poukazuje například Tomáš Lebeda (2009), je fakt, že mandát může získat i kandidát, který nedostane téměř žádné preferenční hlasy. Jak k něčemu takovému může dojít? Vzhledem k tomu, že k postupu na vyšší pozice na kandidátní listině je nutné překročit průměr zisku hlasů na kandidáta o 10 %, může nastat situace, kdy voliči dají své hlasy ostatním kandidátům ve straně. Stoupne průměr obdržovaných hlasů, avšak ostatní kandidáti nepřesáhnou průměr o zmiňovaných deset procent hlasů. Mandát tedy získají kandidáti v pořadí, v jakém jsou zapsáni na kandidátní listině. Pokud bude kandidát, který nezískal žádné, nebo téměř žádné hlasy voličů, na předních místech, a strana získá dostatečný počet mandátů, bude tento kandidát zvolen do zastupitelstva.

Jak uvádí Matěj Trávníček (2014), síla preferenčního hlasu je závislá na celkovém počtu voličů. Čím méně voličů, tím je síla jednoho preferenčního hlasu větší. Můžou pak tedy přirozeně nastávat situace, kdy o výsledcích voleb rozhodují doslova jednotky hlasů.

Transparentnost volebního systému by měla být důležitým prvkem. Je tomu tak ale v praxi? U současného volebního systému je kritice podrobena také jeho skryté působení. Současná podoba, kdy voliči volí jednotlivé kandidáty, může působit na voliče jednoduše a transparentně. Nicméně při sčítání se tento systém chová jinak. Nejprve se přidělují jednotlivé mandáty kandidujícím stranám. Až poté se dostane na rozdělení mandátů jednotlivým kandidátům ve stranách. Jak uvádí Tomáš Lebeda (2009), většina veřejnosti, tedy voličů, nemá přesné znalosti o účincích volebního systému. Voliči tedy předpokládají, že jejich preferenční hlasy jdou pouze jimi vybraným kandidátům, nikoli předně politickým stranám, za které kandidáti kandidují. Této problematice, procentní hranici, o kterou je nutné překročit průměr hlasů ve straně, se budeme taktéž více věnovat na konkrétních příkladech v konkrétních obcích.

Další otázkou k diskusi je zvažování, zda je vhodné, abychom měli stejný volební systém pro komunální volby pro všechna města a obce v České republice. Tedy stejný systém pro nejmenší vesnice i pro největší města. I touto otázkou se budeme více zabývat v praktické části této práce.

Dále ještě můžeme zmínit problematiku volebního chování. Volební chování není stěžejním bodem této práce, zde se zabýváme politickým systémem a jejich komponenty. Nicméně volební chování má také vliv na výsledek voleb. Výsledek voleb totiž nelze zobecnit pouze na střet politických stran a jejich kandidátů, resp. jejich programem s voličem, a jeho rozhodnutím. Rozhodují i vlivy jako vedení předvolební kampaně, mediální prezentace, či dlouhodobě systémy hodnot voličů a konkrétní lokální politický prostor. Této problematice se věnuje řada odporníků, například Jan Outlý, Tomáš Lebeda, Radek Kopřiva či Jakub Šedo.

4 Analytická část

V následující analytické části si ukážeme především účinky volebního systému na konkrétních příkladech. Jako příklady využijeme výsledky komunálních voleb z roku 2014, ve třech různě velikých obcích z okresu Semily. Jedná se o město Turnov, město Harrachov a obec Všeň. Tyto územní jednotky jsou vybrány zejména kvůli jejich rozdílům v počtu obyvatel. V následujících řádcích se velice stručně podíváme na základní charakteristiku vybraných obcí, a dále na výsledky komunálních voleb z roku 2014 dle stávajícího volebního systému.

4.1 Město Turnov

Město Turnov je největší město v okrese Semily, který dále spadá pod Liberecký kraj. Má 14 362 obyvatel (k 1.1.2015, ČSÚ). Město Turnov se dělí na pět katastrálních území, volby probíhají ve třinácti volebních okrscích. V roce 2014 ve městě Turnov občané volili celkem z 11 kandidátních listin politických stran a uskupení. Je zde pouze jeden volební obvod. V Turnově kandidáti usilují celkem o 27 mandátů v obecním zastupitelstvu. Počet oprávněných voličů v tomto městě je 11 719. Volební účast dosahovala 41, 80 %. Výsledky voleb zobrazuje tabulka 2.

Tabulka 2: Výsledky komunálních voleb 2014, město Turnov

Číslo	Strana	Počet hlasů	Počet hlasů %	Počet kandidátů	Přepočtené % hlasů	Počet mandátů
1	TOP 09	13 764	11,91	27	11,90	4
2	Česká str.sociálně demokrat.	10 430	9,02	27	9,02	3
3	ANO 2011	16 333	14,13	27	14,13	5
4	Občanská demokratická strana	8 720	7,54	27	7,54	2
5	Česká pirátská strana	3 237	2,80	27	2,80	0
6	Strana svobodných občanů	6 120	5,29	27	5,29	1
7	Nezávislý blok - SNK	31 253	27,04	27	27,03	9
8	Turnov potřebuje změnu	13 040	11,28	27	11,28	3
9	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	3 047	2,64	27	2,63	0
10	Komunistická str.Čech a Moravy	3 916	3,39	21	4,35	0
11	TURNOVSKÁ KOALICE	5 729	4,96	27	4,95	0

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Výše uvedená tabulka ukazuje počty hlasů, které získaly jednotlivé politické strany a uskupení. Vidíme jak absolutní počet hlasů, tak jeho procentuální vyjádření. Poslední sloupec pak ukazuje, kolik mandátů jednotlivé strany získaly.

Z výsledků vidíme, že největší úspěch slavil Nezávislý blok, nicméně dá se říci, že uspěly (získaly mandáty) i celorepublikové politické strany.

4.2 Město Harrachov

Město Harrachov leží taktéž v Libereckém kraji, v okrese Semily. Má 1 499 obyvatel (k 1.1.2015, ČSÚ). Město Harrachov má pouze jedno katastrální území, pouze jeden volební okrsek a jeden volební obvod. V roce 2014 ve městě Harrachov občané volili celkem z 10 kandidátních listin politických stran a uskupení. V Harrachově se volí 15 zastupitelů.

Počet oprávněných voličů v tomto městě je 1 256. Volební účast dosahovala 63,30 %. Výsledky voleb zobrazuje tabulka 3.

Tabulka 3: Výsledky komunálních voleb 2014, město Harrachov

Číslo	Strana	Počet hlasů	Počet hlasů %	Počet kandidátů	Přepočtené % hlasů	Počet mandátů
1	NE - závislí	726	6,53	15	6,53	1
2	ANO 2011	1 131	10,18	15	10,17	2
3	Liberálně ekologická strana	491	4,42	15	4,41	0
4	Sdruž.nez. kand. PRO HARRACHOV	616	5,54	15	5,54	1
5	Občanská demokratická strana	1 180	10,62	15	10,61	2
6	SNK Evropští demokraté	1 003	9,03	15	9,02	1
7	Starostové pro Liberecký kraj	3 590	32,30	15	32,30	6
8	Česká str.sociálně demokrat.	355	3,19	15	3,19	0
9	SNK - ZMĚNA PRO HARRACHOV	1 545	13,90	15	13,90	2
10	Str.pro otevřenou společnost	476	4,28	15	4,28	0

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Z výsledků vidíme, že mandáty získala převážně lokální uskupení, některé tradiční politické strany v Harrachově zcela chybí.

4.3 Obec Všeň

Obec Všeň leží taktéž v okrese Semily v Libereckém kraji. Má 616 obyvatel (k 1.1.2015, ČSÚ). Obci Všeň náleží jedno katastrální území, jeden volební okrsek a jeden volební obvod. V komunálních volbách v roce 2014 volili občasně pouze ze dvou kandidátních

listin, z uskupení SNK – „SPOLU PRO VŠEŇ“ a uskupení MOŽNOST VOLBY. V obci Všeň se volí patnáct zastupitelů. Počet oprávněných voličů v tomto městě je 502. Volební účast činila 71, 50 %. Výsledky voleb zobrazuje tabulka 4.

Tabulka 4: Výsledky komunálních voleb 2014, obec Všeň

Číslo	Strana	Počet hlasů	Počet hlasů %	Počet kandidátů	Přepočtené % hlasů	Počet mandátů
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	2 690	56,11	15	56,11	8
2	MOŽNOST VOLBY	2 104	43,89	15	43,88	7

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V obci Všeň se ucházela o mandáty do zastupitelstva pouze dvě uskupení, jejichž výsledek byl poměrně vyrovnaný.

Výše uvedené výsledky komunálních voleb ukazují zisk mandátů jednotlivých politických stran a uskupení z komunálních voleb v roce 2014. Turnov, jakožto téměř patnáctitisícové město ukazuje zastoupení jak tradičních politických stran, tak i lokálních uskupení. Největšího úspěchu však už na této velikostní úrovni dosáhlo sdružení nezávislých kandidátů, nicméně tradiční strany nesehaly. V Harrachově vidíme také velké zastoupení různých politických stran a uskupení, nicméně už převažují čistě lokální uskupení. Obec Všeň, která má pouze okolo 600 obyvatel, má na výběr již pouze dvě uskupení čistě lokálního charakteru.

V následující části přejdeme k samotným účinkům volebního systému. Ukážeme, jakým způsobem by se měnil výsledek voleb, respektive jaký by byl zisk mandátů, pokud bychom vybrané komponenty volebního systému upravili.

4.4 Změny volebních komponent

Tabulka 5 ukazuje již známý výsledek přepočtu hlasů na mandáty, které získaly jednotlivé strany. Rámcem máme zvýrazněné strany, které by bývaly získaly mandát, ale byly omezeny uzavírací klauzulí. Tyto strany tedy nedosáhly na potřebných 5 % hlasů voličů. K úvaze o volební klauzuli se ještě dostaneme v další části.

Tabulka 5: Přepočet hlasů dle metody d' Hondt, Turnov

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Man dátý
Nezávislý Blok	3125 3,0	15 626, 5	10 417, 5	7813, 3	6250, 6	5208,8	4464, 7	3906, 6	3472, 6	3125, 3	<u>9</u>
ANO 2011	1633 3,0	8 166,5	5 444,3	4083, 3	3266, 6	2722,2	2333, 3	2041, 6	1814, 8	1633, 3	<u>5</u>
TOP 09	1376 4,0	6882,0	4558,0	3441, 0	2752, 8	2294,0	1966, 3	1720, 5	1529, 3	1376, 4	<u>4</u>
Turnov potřebu je změnu	1304 0,0	6520,0	4346,6	3260, 0	2608, 0	2173,3	1862, 9	1630, 0	1448, 9	1304, 0	<u>3</u>
ČSSD	1043 0,0	5215,0	3476,6	2607, 5	2086, 0	1738,3	1490, 0	1303, 8	1158, 9	1043, 0	<u>3</u>
ODS	8720, 0	4360,0	2906,6	2180, 0	1744, 0	1453,3	1245, 7	1090, 0	968,9	872,0	<u>2</u>
SSO	6120, 0	3060,0	2040,0	1530, 0	1224, 0	1020,0	874,3	765,0	680,0	612,0	<u>1</u>
TURNOV SKÁ KOALIC E	5729, 0	2864,5	1909,6	1432, 3	1145, 8	954,8	818,4	716,1	636,6	572,9	<u>0</u>
KSČM	3916, 0	1958,0	1305,3	979,0	783,2	652,7	559,4	489,5	435,1	391,6	<u>0</u>
Piráti	3237, 0	1618,5	1079,0	809,3	647,4	539,5	462,4	404,6	359,7	323,7	<u>0</u>
KDU- ČSL	3047, 0	1523,5	1015,6	761,8	609,4	507,8	435,3	380,9	338,6	304,7	<u>0</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 6: Přepočít hlasů dle metody Sainte-Laguë

	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	Mandáty
Nezávislý Blok	31253,0	1041 7,7	6250, 6	4464, 7	3472, 6	2841, 2	2404, 1	2083, 5	1838, 4	1644, 9	<u>8</u>
ANO 2011	16333,0	5444, 3	3266, 6	2333, 3	1814, 8	1484, 8	1256, 4	1088, 9	960,8	859,6	<u>4</u>
TOP 09	13764,0	4588, 0	2752, 8	1966, 3	1529, 3	1251, 3	1058, 8	917,6	809,6	724,4	<u>4</u>
Turnov potřebuje změnu	13040,0	4346, 7	2608, 0	1862, 9	1448, 9	1185, 5	1003, 1	869,3	767,1	686,3	<u>4</u>
ČSSD	10430,0	3476, 7	2086, 0	1490, 0	1158, 9	948,2	802,3	695,3	613,5	548,9	<u>3</u>
ODS	8720,0	2906, 7	1744, 0	1245, 7	968,9	792,7	670,8	581,3	512,9	458,9	<u>2</u>
SSO	6120,0	2040, 0	1224, 0	874,3	680,0	556,4	470,8	408,0	360,0	322,1	<u>2</u>
TURNOVSKÁ KOALICE	5729,0	1909, 7	1145, 8	818,4	636,6	520,8	440,7	381,9	337,0	301,5	<u>0</u>
KSČM	3916,0	1305, 3	783,2	559,4	435,1	356,0	301,2	261,1	230,4	206,1	<u>0</u>
Piráti	3237,0	1079, 0	647,4	462,4	359,7	294,3	249,0	215,8	190,4	170,4	<u>0</u>
KDU-ČSL	3047,0	1015, 7	609,4	435,3	338,6	277,0	234,4	203,1	179,2	160,4	<u>0</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 6 ukazuje, jak by vypadal přepočít hlasů na mandát, kdybychom místo používané formule d'Hondt použili formuli Sainte-Laguë. Tato zkoušená formule by měla nahrávat ku prospěchu zisku mandátů spíše menším stranám (Balík, 2009). Na první pohled vidíme, že ke změnám v zisku mandátů došlo. Nejsilnější strana, Nezávislý blok získal o mandát méně, než při přepočtu dle formule d'Hondt. Stejně tak jeden mandát v zastupitelstvu ztratilo i druhé nejsilnější ANO 2011. TOP 09 a ČSSD zůstaly na stejném počtu mandátů. Zbytek stran, který překročil 5% hranici nutnou k získání mandátu, si o mandát polepšil. Z tohoto příkladu pak můžeme potvrdit slova Stanislava Balíka (2009), tedy tento přepočít připravil nejsilnější strany o mandáty, které získaly strany slabší.

Tabulka 7: Přepočítání hlasů dle dánského dělitele, Turnov

	1	4	7	10	13	16	19	22	25	Mandát y
Nezávislý Blok	31253,0	7813,3	4464,7	3125,3	2404,1	1953,3	1644,9	1420,6	1250,1	8
ANO 2011	16333,0	4083,3	2333,3	1633,3	1256,4	1020,8	859,6	742,4	653,3	4
TOP 09	13764,0	3441,0	1966,3	1376,4	1058,8	860,3	724,4	625,6	550,6	4
Turnov potřebuje změnu	13040,0	3260,0	1862,9	1304,0	1003,1	815,0	686,3	592,7	521,6	4
ČSSD	10430,0	2607,5	1490,0	1043,0	802,3	651,9	548,9	474,1	417,2	3
ODS	8720,0	2180,0	1245,7	872,0	670,8	545,0	458,9	396,4	348,8	2
SSO	6120,0	1530,0	874,3	612,0	470,8	382,5	322,1	278,2	244,8	2
TURNOVSKÁ KOALICE	5729,0	1432,3	818,4	572,9	440,7	358,1	301,5	260,4	229,2	0
KSČM	3916,0	979,0	559,4	391,6	301,2	244,8	206,1	178,0	156,6	0
Piráti	3237,0	809,3	462,4	323,7	249,0	202,3	170,4	147,1	129,5	0
KDU-ČSL	3047,0	761,8	435,3	304,7	234,4	190,4	160,4	138,5	121,9	0

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 7 ukazuje přepočítání hlasů na mandáty podle dánské volební formule. Tato formule by opět měla nahrávat slabším stranám, jejím dělitelem jsou hodnoty $1, 4, 7, \dots, 3n-2$. Tedy výhoda pro menší strany by měla být ještě větší, než při přepočtu dle formule Sainte-Laguë. Jak z tabulky ovšem vidíme, výsledek přepočtu hlasů na mandát o zastupitelstva je stejný, jako právě při metodě Sainte-Laguë. Účinky dánské formule a formule Sainte-Laguë by byly patrnější, pakliže bychom nepočítali s 5% volební klauzulí.

Tabulka 8: Přepočít hlasů dle metody d'Hondt, Harrachov

	1	2	3	4	5	6	7	Mandáty
Starostové	3590,0	1795,0	1196,7	897,5	718,0	598,3	512,9	<u>6</u>
Změna pro Harrachov	1545,0	772,5	515,0	386,3	309,0	257,5	220,7	<u>2</u>
ODS	1180,0	590,0	393,3	295,0	236,0	196,7	168,6	<u>2</u>
ANO 2011	1131,0	565,5	377,0	282,8	226,2	188,5	161,6	<u>2</u>
Evropští demokraté	1003,0	501,5	334,3	250,8	200,6	167,2	143,3	<u>1</u>
NE-závislý	726,0	363,0	242,0	181,5	145,2	121,0	103,7	<u>1</u>
Pro Harrachov	616,0	308,0	205,3	154,0	123,2	102,7	88,0	<u>1</u>
LES	491,0	245,5	163,7	122,8	98,2	81,8	70,1	<u>0</u>
Strana pro otevřenou společnost	476,0	238,0	158,7	119,0	95,2	79,3	68,0	<u>0</u>
ČSSD	355,0	177,5	118,3	88,8	71,0	59,2	50,7	<u>0</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Stejně jako na příkladu volebních výsledků města Turnov, i zde vidíme přepočít hlasů na mandáty tak, jak byl v praxi proveden. Oproti Turnovu zde však můžeme pozorovat jeden jev, a sice že přirozený volební práh je vyšší než 5 %. V tomto případě tedy volební klauzule přepočít mandátů žádným způsobem neovlivnila.

Tabulka 9: Přepoččet hlasů dle metody Sainte-Laguë, Harrachov

	1	3	5	7	9	11	Mandáty
Starostové	3590,0	1196,7	718,0	512,9	398,9	326,4	<u>5</u>
Změna pro Harrachov	1545,0	515,0	309,0	220,7	171,7	140,5	<u>2</u>
ODS	1180,0	393,3	236,0	168,6	131,1	107,3	<u>2</u>
ANO 2011	1131,0	377,0	226,2	161,6	125,7	102,8	<u>2</u>
Evropští demokraté	1003,0	334,3	200,6	143,3	111,4	91,2	<u>2</u>
NE-závislý	726,0	242,0	145,2	103,7	80,7	66,0	<u>1</u>
Pro Harrachov	616,0	205,3	123,2	88,0	68,4	56,0	<u>1</u>
LES	491,0	163,7	98,2	70,1	54,6	44,6	<u>0</u>
Strana pro otevřenou společnost	476,0	158,7	95,2	68,0	52,9	43,3	<u>0</u>
ČSSD	355,0	118,3	71,0	50,7	39,4	32,3	<u>0</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V tabulce 9 vidíme přepoččet hlasů ve městě Harrachov na mandáty do zastupitelstva dle metody Sainte-Laguë. Tedy změnou této komponenty volebního systému předpokládáme vyšší zisk mandátů slabších stran. Z toho příkladu můžeme předpoklad opět spíše potvrdit. Vidíme, že nejsilnější strana, Starostové pro Liberecký kraj, jeden mandát ztrácí. Ten získává, co do počtu hlasů slabší hnutí Evropští demokraté. Můžeme zde ale oproti přepočtu dle dělitele d'Hondt pozorovat uplatnění volební klauzule. Ta v tomto případě vyřadí z přepočtu hned dvě politické strany, které by při absenci volební klauzule mandát získaly.

Tabulka 10: Přepočítání hlasů dle dánského dělitele, Harrachov

	1	4	7	10	13	16	Mandáty
Starostové	3590,0	897,5	512,9	359,0	276,2	224,4	<u>5</u>
Změna pro Harrachov	1545,0	386,3	220,7	154,5	118,8	96,6	<u>2</u>
ODS	1180,0	295,0	168,6	118,0	90,8	73,8	<u>2</u>
ANO 2011	1131,0	282,8	161,6	113,1	87,0	70,7	<u>2</u>
Evropští demokraté	1003,0	250,8	143,3	100,3	77,2	62,7	<u>2</u>
NE-závislý	726,0	181,5	103,7	72,6	55,8	45,4	<u>1</u>
Pro Harrachov	616,0	154,0	88,0	61,6	47,4	38,5	<u>1</u>
LES	491,0	122,8	70,1	49,1	37,8	30,7	<u>0</u>
Strana pro otevřenou společnost	476,0	119,0	68,0	47,6	36,6	29,8	<u>0</u>
ČSSD	355,0	88,8	50,7	35,5	27,3	22,2	<u>0</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V tabulce 10 se podíváme znovu na přepočítání hlasů na mandáty ve městě Harrachov, nyní dle dánské formule. Předpokládáme zde nejvyšší zvýhodnění menších stran. Podobně jako v případě města Turnov, v tomto příkladu je výsledek stejný jako při použití formule Sainte-Laguë. Jak vidíme v tabulce, v obou přepočtech funguje stejně i 5% volební klauzule.

Tabulka 11: Přepočítání hlasů dle metody d'Hondt, Všeň

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Mandáty
SNK - Spolu pro Všeň	2690,0	1345,0	896,7	672,5	538,0	448,3	384,3	336,3	298,9	<u>8</u>
MOŽNOST VOLBY	2104,0	1052,0	701,3	526,0	420,8	350,7	300,6	263,0	233,8	<u>7</u>

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V tabulce 11 vidíme přepočítání hlasů získaných ve volbách na mandáty v obci Všeň. V této obci se utkaly pouze dvě strany, které co do procentuálního podílu získaly relativně vyrovnaný podíl hlasů. Nyní se podíváme, jakým způsobem ovlivní počet získaných mandátů změna volebních dělitelů.

Tabulka 12: Přepočítání hlasů dle metody Saint-Laguë, Všeň

	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	Mandáty
Nezávislý Blok	2690,0	896,7	538,0	384,3	298,9	244,5	206,9	179,3	158,2	141,6	8
ANO 2011	2104,0	701,3	420,8	300,6	233,8	191,3	161,8	140,3	123,8	110,7	7

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 12 spíše potvrzuje vyrovnanost obou stran. I když jsme v tomto případě použili metodu přepočtu SainteLaguë, zisk mandátů zůstává stejný, jako v případě použití d'Hondtova dělitele.

Tabulka 13: Přepočítání hlasů dle dánského dělitele, Všeň

	1	4	7	10	13	16	19	22	25	28	Mandáty
Nezávislý Blok	2690,0	672,5	384,3	269,0	206,9	168,1	141,6	122,3	107,6	96,1	8
ANO 2011	2104,0	526,0	300,6	210,4	161,8	131,5	110,7	95,6	84,2	75,1	7

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V tabulce 13 aplikujeme na přepočítání hlasů na mandáty dánskou volební formuli. Výsledek nicméně ukazuje, že zisk mandátů zůstává stejný jako v předchozím případě, kde jsme aplikovali metodu SainteLaguë. Zisk volebních hlasů v obci Všeň je natolik vyrovnaný, že ani změna volebních dělitelů nezpůsobila změny v zisku mandátů. Dalším faktorem je i absence politické konkurence. V takto vyrovnaném lokálním prostředí s pouhými dvěma stranami výsledky na našem příkladu naznačují, že změna volebního dělitele nemá zásadní vliv.

4.5 Přímé volené zastupitelstvo?

V teoretické části práce byl již popsán volební systém na Slovensku. V této části práce se pokusíme aplikovat prvky volebního systému používaného na Slovensku na výsledky komunálních voleb v roce 2014 v námi vybraných obcích. U manipulace s volebními formulami spíše nelze předpokládat, že by volební chování bylo odlišné, pakliže by byla

oficiálně použitá jiná volební formule. Jak uvádí Lebeda (2009), veřejnost z naprosté většiny není seznámena s přepočtem hlasů na mandáty. V případě slovenského volebního systému ale můžeme mluvit o přímo voleném zastupitelstvu. To je podstatně transparentnější, a nabízí se tedy otázka, zda by byl systém pro voliče srozumitelnější, a zda by mohlo dojít ke změně volebního chování.

Tabulka 14: Přímě volené zastupitelstvo, Turnov

Strana	Počēt mandátů
Nezávislý blok - SNK	20
TOP 09	3
Turnov potřebuje změnu	2
ANO 2011	2

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 14 ukazuje přepočēt hlasů získaných v komunálních volbách v roce 2014 na mandáty, které by jednotlivé strany získaly, pakliže bychom užili slovenský komunální volební systém. Zdrojem pro aplikaci této metody byly data z portálu volby.cz, který provozuje Český statistický úřad. Počty hlasů, které získali jednotliví kandidáti jednotlivých stran, je přiložen v kapitole přílohy. Tato tabulka tedy vznikala přepočtem získaných hlasů dle pravidla relativní většiny. Tedy kandidáti s nejvyšším počtem hlasů získávali mandáty. Získané mandáty byly poté přiřazeny jednotlivým stranám. Tento přepočēt se však může do jisté míry jevit jako zavádějící. Pokud bychom směřovali k systému přímo voleného zastupitelstva, sčítat výsledky jednotlivých stran nemá většího smyslu. Počet mandátů zůstal takový, jaký v praxi ve zkoumaných obcích je. Již z prvního pohledu na přepočēt můžeme vidět značnou nerovnoměrnost zisku mandátů a zároveň výrazný rozdíl oproti přepočtu dle volební formule d'Hondt. Můžeme se domnívat, že volební chování by bylo v případě přímo voleného zastupitelstva také odlišné. Nicméně náš cíl je v tuto chvíli ukázat pouze účinek změny volebního systému na příkladu vybraných obcí.

Z výsledků vidíme drtivé vítězství kandidátů z Nezávislého bloku, kteří získali celkem 20 mandátů. Se značným odstupem jsou následování třemi mandáty ze strany

TOP 09. Další strany, jejichž kandidáti získali mandát, jsou ANO 2011 a Turnov potřebuje změnu, se dvěma mandáty. Výsledek voleb by v tomto případě znamenal velice silné postavení Nezávislého bloku.

Tabulka 15: Přímé volené zastupitelstvo, Harrachov

Strana	Počet mandátů
Starostové pro Liberecký kraj	15

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Ve výše uvedené tabulce 15 vidíme obdobný přepočít jako v případě města Turnov, v tabulce 14. Výsledek po přepočtu je pak ještě zásadnější. Po aplikaci systému relativní většiny na získané hlasy ve volbách vidíme získání mandátů pouze pro jednu stranu. Tento výsledek už může vyvolat spekulace o velice složité aplikaci tohoto výpočtu na výsledek voleb v roce 2014. Můžeme se domnívat, že síla strany zde byla natolik zásadní, že jednotliví kandidáti ovlivnili chování voliče pouze velice málo. Z pohledu politických stran by v tomto případě bylo zastupitelstvo v Harrachově jednobarevné.

Tabulka 16: Přímé volené zastupitelstvo, Všeň

Strana	Počet mandátů
Sdružení nezávislých kandidátů "SPOLU PRO VŠEŇ"	13
MOŽNOST VOLBY	2

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V tabulce 16 vidíme přepočít dle slovenského volebního systému aplikovaný na výsledek komunálních voleb v roce 2014 v obci Všeň. Je zajímavé, že přes poměrně vyrovnané výsledky dle přepočtu podle volebních formulí i co do procentuálního zisku, v tomto případě, dle systému relativní většiny jsou výsledky výrazně odlišné. Výhodu získalo sdružení nezávislých kandidátů „SPOLU PRO VŠEŇ“. Opět je zde patrně vidět vliv struktury hlasu, která není přímé volbě zastupitelstva uzpůsobena. Počty hlasů, které mají rozhodující vliv na získání mandátů, jsou pak v řádu pouze jednotek a desítek.

4.6 Preferenční mechanismus

Tabulka 17 jednoduše ukazuje zvolené zastupitele v komunálních volbách v roce 2014 ve městě Turnov. Vidíme volební stranu, za kterou kandidovali, dále jejich pořadí na volební kandidátní listině, počet hlasů a také finální pořadí ve straně.

Tabulka 17: Zvolení zastupitelé ve městě Turnov

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	TOP 09	4	Hodík Daniel MUDr.	1 096	7,96	1
1	TOP 09	5	Míkula Jiří	1 047	7,6	2
1	TOP 09	2	Loukota Michal Mgr.	1 016	7,38	3
1	TOP 09	1	Soudský Petr Ing.	881	6,4	4
2	Česká str.sociálně demokrat.	1	Hudec Tomáš	667	6,39	1
2	Česká str.sociálně demokrat.	3	Červinková Šárka	664	6,36	2
2	Česká str.sociálně demokrat.	4	Rezler Jiří	522	5	3
3	ANO 2011	2	Svobodová Jana Mgr.	1 048	6,41	1
3	ANO 2011	1	Knížek Jaroslav Ing.	934	5,71	2
3	ANO 2011	6	Tomsa Tomáš Ing.	858	5,25	3
3	ANO 2011	3	Kříž Michal Ing.	772	4,72	4
3	ANO 2011	4	Černý Arnošt	752	4,6	5
4	Občanská demokratická strana	5	Frič Jaromír Mgr.	764	8,76	1
4	Občanská demokratická strana	3	Špetlík Otakar Mgr.	725	8,31	2
6	Strana svobodných občanů	5	Sekanina Vítězslav Ing.	361	5,89	1
7	Nezávislý blok - SNK	1	Hocke Tomáš Ing.	2 477	7,92	1
7	Nezávislý blok - SNK	4	Kordová Eva	1 734	5,54	2
7	Nezávislý blok - SNK	3	Jiránek Karel	1 625	5,19	3
7	Nezávislý blok - SNK	6	Maierová Hana PhDr.	1 571	5,02	4
7	Nezávislý blok - SNK	11	Tomášek Jiří MUDr.	1 465	4,68	5
7	Nezávislý blok - SNK	8	Zikuda František	1 431	4,57	6
7	Nezávislý blok - SNK	2	Houšková Petra Mgr.	1 412	4,51	7
7	Nezávislý blok - SNK	5	Šorejs Miroslav Ing.	1 316	4,21	8
7	Nezávislý blok - SNK	7	Kos Jiří	1 125	3,59	9
8	Turnov potřebuje změnu	1	Pokorná Martina Mgr.	1 178	9,03	1
8	Turnov potřebuje změnu	3	Kunetka Ivan	1 006	7,71	2
8	Turnov potřebuje změnu	2	Báča Zbyněk Bc.	864	6,62	3

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 18: Přepočtení zvolených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Turnov

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	TOP 09	4	Hodík Daniel MUDr.	1 096	7,96	1
1	TOP 09	5	Mikula Jiří	1 047	7,6	2
1	TOP 09	2	Loukota Michal Mgr.	1 016	7,38	3
1	TOP 09	1	Soudský Petr Ing.	881	6,4	4
2	Česká str.sociálně demokrat.	1	Hudec Tomáš	667	6,39	1
2	Česká str.sociálně demokrat.	3	Červinková Šárka	664	6,36	2
2	Česká str.sociálně demokrat.	4	Rezler Jiří	522	5	3
3	ANO 2011	2	Svobodová Jana Mgr.	1 048	6,41	1
3	ANO 2011	1	Knížek Jaroslav Ing.	934	5,71	2
3	ANO 2011	6	Tomsa Tomáš Ing.	858	5,25	3
3	ANO 2011	3	Kříž Michal Ing.	772	4,72	4
3	ANO 2011	4	Černý Arnošt	752	4,6	5
4	Občanská demokratická strana	5	Frič Jaromír Mgr.	764	8,76	1
4	Občanská demokratická strana	3	Špetlík Otakar Mgr.	725	8,31	2
6	Strana svobodných občanů	5	Sekanina Vítězslav Ing.	361	5,89	1
7	Nezávislý blok - SNK	1	Hocke Tomáš Ing.	2 477	7,92	1
7	Nezávislý blok - SNK	4	Kordová Eva	1 734	5,54	2
7	Nezávislý blok - SNK	3	Jiránek Karel	1 625	5,19	3
7	Nezávislý blok - SNK	6	Maierová Hana PhDr.	1 571	5,02	4
7	Nezávislý blok - SNK	11	Tomášek Jiří MUDr.	1 465	4,68	5
7	Nezávislý blok - SNK	8	Zikuda František	1 431	4,57	6
7	Nezávislý blok - SNK	2	Houšková Petra Mgr.	1 412	4,51	7
7	Nezávislý blok - SNK	5	Šorejs Miroslav Ing.	1 316	4,21	8
7	Nezávislý blok - SNK	15	Hrubý Martin MUDr.	1 268	4,05	6
8	Turnov potřebuje změnu	1	Pokorná Martina Mgr.	1 178	9,03	1
8	Turnov potřebuje změnu	3	Kunetka Ivan	1 006	7,71	2
8	Turnov potřebuje změnu	2	Báča Zbyněk Bc.	864	6,62	3

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 18 ukazuje rozdíl zvolených zastupitelů, pokud, jak jsme předesílali, vynecháme nutnost překročení hranice průměru o 10 % na kandidátce k postupu na první místo v rámci volební strany. Na příkladu dat z města Turnov došlo pouze k jediné změně, a to u Nezávislého bloku, který získal nejvíce mandátů.

Tabulka 19: Zvolení zastupitelé ve městě Harrachov

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	NE - závislí	1	Černý Jiří	108	14,87	1
2	ANO 2011	1	Čech Jaroslav Ing.	115	10,16	1
2	ANO 2011	6	Jíchová Alena	114	10,07	2
4	Sdruž.nez. kand. PRO HARRACHOV	2	Kyncl Ladislav	95	15,42	1
5	Občanská demokratická strana	1	Ploc Tomáš	127	10,76	1
5	Občanská demokratická strana	3	Krejčí Jiří Ing.	113	9,57	2
6	SNK Evropští demokraté	1	Slavík Stanislav Ing.	141	14,05	1
7	Starostové pro Liberecký kraj	1	Zbrojová Eva	386	10,75	1
7	Starostové pro Liberecký kraj	3	Stříbrná Helena Ing.	338	9,41	2
7	Starostové pro Liberecký kraj	2	Tondr Václav	313	8,71	3
7	Starostové pro Liberecký kraj	5	Kučerová Lucie	267	7,43	4
7	Starostové pro Liberecký kraj	4	Procházková Petra	227	6,32	5
7	Starostové pro Liberecký kraj	6	Beneš Daniel	229	6,37	6
9	SNK - ZMĚNA PRO HARRACHOV	1	Vašíček Tomáš Mgr.	155	10,03	1
9	SNK - ZMĚNA PRO HARRACHOV	3	Rieger Hubert	139	8,99	2

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 19 ukazuje stejná data jako v případě města Turnov, v tomto případě pro město Harrachov. V Harrachově je patnáct volených zastupitelů.

Při srovnání tabulek číslo 19 a číslo 20 opět vidíme rozdíl ve výsledku komunálních voleb, při absenci nutnosti překročit o 10 % průměr hlasů na kandidáta v rámci volební strany. Stejně jako v případě města Turnov zde došlo pouze k jedné změně, a opět se tak stalo v případě neúspěšnější strany, Starostů pro Liberecký kraj.

Tabulka 20: Přepočtení zvolených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Harrachov

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	NE - závislí	1	Černý Jiří	108	14,87	1
2	ANO 2011	1	Čech Jaroslav Ing.	115	10,16	1
2	ANO 2011	6	Jíchová Alena	114	10,07	2
4	Sdruž.nez. kand. PRO HARRACHOV	2	Kyncl Ladislav	95	15,42	1
5	Občanská demokratická strana	1	Ploc Tomáš	127	10,76	1
5	Občanská demokratická strana	3	Krejčí Jiří Ing.	113	9,57	2
6	SNK Evropští demokraté	1	Slavík Stanislav Ing.	141	14,05	1
7	Starostové pro Liberecký kraj	1	Zbrojová Eva	386	10,75	1
7	Starostové pro Liberecký kraj	3	Stříbrná Helena Ing.	338	9,41	2
7	Starostové pro Liberecký kraj	2	Tondr Václav	313	8,71	3
7	Starostové pro Liberecký kraj	5	Kučerová Lucie	267	7,43	4
7	Starostové pro Liberecký kraj	6	Beneš Daniel	229	6,37	6
7	Starostové pro Liberecký kraj	7	Bůžek Petr	229	6,37	1
9	SNK - ZMĚNA PRO HARRACHOV	1	Vašíček Tomáš Mgr.	155	10,03	1
9	SNK - ZMĚNA PRO HARRACHOV	3	Rieger Hubert	139	8,99	2

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 21: Zvolení zastupitelé v obci Všeň.

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	6	Jiránek Petr	198	7,36	1
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	1	Herbst Ivan František	193	7,17	2
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	2	Marek Pavel	179	6,65	3
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	3	Brožová Kristýna Ing.	190	7,06	4
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	4	Masopust Petr	196	7,28	5
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	5	Lachman Jan Ing. Ph.D.	190	7,06	6
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	7	Louda Josef	187	6,95	7
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	8	Hakenová Dobroslava MUDr.	158	5,87	8
2	MOŽNOST VOLBY	2	Skupová Iva	172	8,17	1
2	MOŽNOST VOLBY	1	Šťastná Stanislava	167	7,93	2
2	MOŽNOST VOLBY	5	Knížková Renáta Mgr.	158	7,5	3
2	MOŽNOST VOLBY	4	Fukárek Zdeněk	157	7,46	4
2	MOŽNOST VOLBY	3	Kožená Libuše	151	7,17	5
2	MOŽNOST VOLBY	6	Janeček Radim Ing.	142	6,74	6
2	MOŽNOST VOLBY	7	Ječný Josef	133	6,32	7

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

V případě obce Všeň jde znovu o typově stejná data. Ukazují patnáct zvolených zastupitelů ze dvou volebních stran.

Tabulka 22: Přepočtení zvolených zastupitelů při absenci koeficientu 1,1: Všeň

č.	Kandidátní listina	č.	Kandidát	Hlas. abs.	Hlas. %	pořadí
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	6	Jiránek Petr	198	7,36	1
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	4	Masopust Petr	196	7,28	5
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	1	Herbst Ivan František	193	7,17	2
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	9	Vávra Miroslav Mgr.	193	7,17	1
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	3	Brožová Kristýna Ing.	190	7,06	4
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	5	Lachman Jan Ing. Ph.D.	190	7,06	6
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	11	Krejčí Pavel Bc.	189	7,02	3
1	SNK "SPOLU PRO VŠEŇ"	7	Louda Josef	187	6,95	7
2	MOŽNOST VOLBY	2	Skupová Iva	172	8,17	1
2	MOŽNOST VOLBY	1	Šťastná Stanislava	167	7,93	2
2	MOŽNOST VOLBY	5	Knížková Renáta Mgr.	158	7,5	3
2	MOŽNOST VOLBY	4	Fukárek Zdeněk	157	7,46	4
2	MOŽNOST VOLBY	3	Kožená Libuše	151	7,17	5
2	MOŽNOST VOLBY	6	Janeček Radim Ing.	142	6,74	6
2	MOŽNOST VOLBY	10	Kábrtová Marcela	140	6,65	3

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

Tabulka 22 přepočtu pro obec Všeň ukazuje, že by došlo k rozdílu v zisku celkem tří mandátů. Berme ovšem v potaz, že se jedná populačně o poměrně malou obec. Vidíme, že rozhodovaly skutečně pouze jednotky hlasů.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

Vycházejme z teoretické části z předpokladů, že současný komunální volební systém v České republice je do jisté míry disproporční a zároveň velice nepřehledný. Pokud vycházíme z toho, že naprostá většina veřejnosti nezná systém, jakým se jejich volební hlasy přepočítávají na mandáty, musíme k současnému volebnímu systému přistupovat značně kriticky. Bylo zmíněno, že ve volebním systému nejde ani tak o spravedlnost. Nelze ani říci, že je volební systém výhodný či nevýhodný, záleží vždy na jednotlivých aktérech a jejich úhlu pohledu. Ovšem nepřehlednost pro voliče je dle mého názoru značnou slabinou současného volebního systému. Lze se bavit o tom, jaký dopad by měla dobrá znalost volebního systému a jeho účinků na volební chování voličů a na výsledek voleb. Ovšem toto není přímým předmětem této práce.

Město Turnov v našich příkladech reprezentovalo patnáctitisícové město, kde se v komunálních volbách mísí jak tradiční celorepublikové strany, tak lokální uskupení a nezávislí. Z výsledků podle současného volebního systému můžeme vyčíst, že největší úspěch u voličů slavili nezávislí kandidáti. To naznačuje, že na této úrovni již voliči dávají přednost spíše konkrétním tvářím z lokálního politického prostředí před tradičními stranami. I ty ovšem stále ještě mandáty získávají.

Město Harrachov v této práci slouží jako zástupce menšího města o patnácti stech obyvatelích. Je zde silná politická konkurence, v komunálních volbách kandidovalo deset volebních stran. Mandáty ovšem získávají spíše regionální a lokální volební strany před tradičními stranami.

Obec Všeň se šesti stovkami obyvatel zde ukazuje poměry v menších obcích. Typicky je zde vidět absence většího počtu stran, v případě Všeně se o mandáty ucházejí pouze dvě volební strany, přičemž se jedná pouze o lokální volební uskupení.

Při manipulaci s volebními formulemi můžeme říci, že se potvrdily stanovené předpoklady. Současný volební systém, s volební formulí d'Hondt nahrává spíše silnějším stranám, které pak získávají nejvíce mandátů. Pakliže by byly za stejných okolností použity volební formule Sainte-Laguë či dánská volební formule, došlo by ke změnám volebních výsledků. Změnou této komponenty by tak byl účinek volebního systému jiný.

V případě dvou výše zmiňovaných formulí, byl výsledek by o něco příznivější pro slabší volební strany.

Z výsledků aplikace různých volebních formulí také vidíme různé účinky uzavírací volební klauzule. Tento účinek je vidět zejména na aplikaci dánské volební formule a volební formule Sainte-Laguë. Při použití stávající volební formule d'Hondt je přirozený práh pro získání mandátu vyšší, než nutných 5 %, který stanovuje uzavírací klauzule. Pokud použijeme dvě námi aplikované formule s vyššími děliteli, mandáty by mohly získat i strany s celkovým nižším počtem voličů. Zde ale právě zasáhne volební klauzule, která neumožní již více tříštit politické síly v zastupitelstvu.

Na příkladu obce Všeň jsme také aplikovali změny volebních formulí, nicméně vzhledem k pouze dvěma kandidujícím volebním stranám a poměrně vyrovnanému zisku hlasů, se účinek na výsledek neprojevil.

V další fázi analytické části práce jsme se pokusili na námi vybrané obce aplikovat systém, jenž by vedl k přímo volenému zastupitelstvu. Tedy systém relativní většiny, obdobný komunálnímu volebnímu systému na Slovensku. Tato metoda byla aplikována na výsledek komunálních voleb z roku 2014, hlasy byly následně přepočítány na mandáty pro jednotlivé strany. Zde je nutné říci, že takovéto srovnání má velká úskalí, a přímé srovnání není patrně možné. Zjistili jsme sice účinek přepočtu dle systému relativní většiny, ovšem ostatní komponenty volebního systému zůstaly zachovány tak, jak v praxi byly. S přímou volbou zastupitelstva by se patrně měla nést i změna dalších volebních komponent. Dalším možná velice zásadním aspektem by byla změna volebního systému na volební chování. Pakliže většina voličů nemá v současném volebním systému představu o účincích na výsledek voleb, lze předpokládat, že změny volebních formulí by neměly na transparentnost systému pro voliče větší vliv. Tím pádem i na jeho volební chování. Pokud bychom ale zaměnili volební systém na přímo volené zastupitelstvo, můžeme se domnívat, že by to mohlo vést ke změně volebního chování. Výsledek voleb v praxi by pak byl ovlivněn více než jen jiným účinkem volebního systému, jak můžeme číst z našich výsledků. V příkladech v této práci jsou výsledky po této změně výrazně odlišné, vedou k dominanci nejsilnějších stran. Nelze z toho ovšem vyvodit příliš zásadní závěry, i když výsledky mohou naznačovat, že je zde již silně znát zásadní vliv lokálních volebních stran, které po přepočtu dominovaly.

Analytická část práce obsahuje také kapitulu, kde sledujeme účinky preferenčního mechanismu, který můžeme nazvat panašování. Jde o důležitý prvek současné podoby volebního systému. Pakliže se volič rozhodne dát svůj preferenční hlas jím vybranému kandidátovi, jeho hlas zároveň připadá i volební straně kandidáta. Aby kandidát v rámci volební strany postoupil na první místo, musí získat alespoň o 10 % hlasů více, níže je průměr hlasů na kandidáta v rámci volební strany. V této kapitole byl tento prvek vypuštěn a hlasy následně přepočítány. Výsledné tabulky tedy ukazují výsledky, tedy pořadí kandidátů čistě podle absolutního počtu získaných hlasů. Šance kandidáta na získání mandátu není tedy ovlivněna pořadím na kandidátní listině volební strany. Výsledky ovšem ukazují, že v případě města Turnov o sedmadvaceti zastupitelích by došlo pouze k jediné změně, a to u volební strany s nejsilnější podporou. Nelze ale jednoduše říci, že koeficient 1,1 nutný k postupu na listině nemá zásadní účinek. Dalším faktorem může být i sestavení pořadí na kandidátce, které se skutečně může blížit preferencím voličů. Obdobná situace nicméně nastala i v případě města Harrachov, tedy podstatně menšího města. Opět dochází pouze k jediné změně. U obce Všeň je ve zmíněném přepočtu vidět asi největší změna. Rozdíl v zisku mandátů by nastal hned ve třech případech z patnáctičlenného zastupitelstva.

Analytická část ukázala účinky volebního systému na vybraných obcích v případě manipulace s vybranými komponentami volebního systému. Zjistili jsme, že změnou jedné komponenty být výsledek voleb odlišný. Jsem si vědom komplikovanosti zkoumané problematiky, proto doporučení plynoucí z analytické části nemohou být hotovými návrhy ke změně. Říci ovšem můžeme, že zásadní chybou je netransparentnost volebního systému. Oprávněné kritice čelí systém, který jinak působí a jinak se chová. Pakliže budeme vycházet se současného systému, stojí uvažovat na vhodnosti volební formule d'Hondt. V komunálním prostředí můžeme předpokládat spíše bližší přístup k lokálním tématům, než souboje idejí politických stran. Dle mého názoru tedy není zavádějící větší tříštění politických sil. Dalo by se tedy uvažovat o volební formuli, která bude tedy víc zvýhodňovat slabší volební strany.

V této práci jsme se zabývali menšími městy a obcemi. Taktéž by stálo za úvahu, lépe však za samostatnou práci, zkoumání, zda je vhodné držet jednotný volební systém pro všechna města a obce v České republice. Můžeme předpokládat, že lokální politika

v menších obcích může být výrazně odlišná od komunální politiky například hlavního města Prahy. Inspirací může být právě například sousední Polsko.

Přímo volené zastupitelstvo je otázkou již podstatně složitější. Na základě zjištěných poznatků se můžeme domnívat, že k tak zásadní změně by bylo třeba změnit volební systém komplexně. Taková změna by s sebou nesla i otázky změn v kompetencích zastupitelstva, případně by bylo vhodné řešit i otázku volby starosty. Výsledek by ovšem mohl být transparentní a méně disproporční.

Ačkoli je současná podoba volebního systému kritizována a domnívám se, že oprávněně, přesto nelze dát jednoznačné doporučení. I když například Slovenská varianta působí jednodušeji a srozumitelněji, stále se bavíme o tématu, jež by mělo být předmětem široké diskuse. Nejen mezi odborníky, ale také, a to hlavně, především mezi voliči samotnými.

6 Závěr

Teoretická část práce představila zkoumanou problematiku, přičemž byla uvedena i kritika současného volebního systému. Dá se říci, že byl potvrzen vstupní předpoklad o nesrozumitelnosti volebního systému pro voliče. Analýza na výsledcích hlasování ve vybraných obcích byla provedena. Ukázalo se, že změny jednotlivých komponent mají vliv na účinek volebního systému, přičemž můžeme říci, že současný volební systém je výhodný spíše pro silnější politické strany.

Provedené změny jednotlivých komponent ukázaly, jakým způsobem by mohlo být možné směřovat úpravy volebního systému tak, aby byl více transparentní a srozumitelnější pro voliče. Bylo ovšem uvedeno, že by patrně nestačila pouze úprava jednotlivých komponent ve stávajícím volebním systému. K volebnímu systému je nutné přistupovat jako k celku. Možným úpravám musí předcházet rozsáhlejší diskuse odborníků i veřejnosti.

Tato práce je tedy příspěvkem do této diskuse. Nicméně musíme říci, že problematika komunálního volebního systému je natolik rozsáhlá, že je nutné se tomuto tématu dále intenzivně věnovat. Důležitý krok je především na veřejnosti, na voličích. Volební systém nakonec slouží jim, a mělo by být v zájmu voličů, aby byla podoba volebního systému co nejméně disproporční, a zároveň co nejvíce srozumitelná.

7 Seznam použitých zdrojů

BALÍK, S. (2009). *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. *Studie ke komunálním volbám 2010*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 138 s. ISBN 978-80-210-5854-5.

ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPÍK, J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života obcí v ČR*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008, 165 s. ISBN 978-80-87197-00-4.

CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, 375 s. ISBN 978-80-7367-548-6.

JÜPTNER, Petr; HUDÁK, Jakub; SVOBODA, Jiří. *Komunální politické systémy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7308-056-7.

KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006, 481 s. ISBN 80-86946-01-0.

ČMEJREK, Jaroslav (2013). Demokratický deficit v lokálním politickém prostoru ČR: možnosti a meze analýzy. *Acta Politologica* 5, 2, 178-186. ISSN 1803–8220.

LEBEDA, T. (2009). Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica*. Vol. 1, no. 3, s. 332-343. ISSN 1803-8220.

KOPŘIVA, Radek. 2010. Stabilita volební podpory politických stran v komunálních volbách. *Acta Politologica* 2, 3, 3–16.

ŠEDO, Jakub. (2009). Preferenční hlasy v komunálních volbách – zdroj obměny či stability volených reprezentantů? *Acta Politologica*, Vol. 1, No. 3, s. 344-365. ISSN 1803-8220.

TRÁVNÍČEK, Matěj (2014). Současná podoba a perspektivy volebního systému pro komunální volby v České republice. *Acta Politologica* 6, 2, 212-237. ISSN 1803-8220.

Komunální volby 2014. Volby.idnes.cz [online]. MAFRA, 2015 [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://volby.idnes.cz/komunalni-volby-2014.aspx>

Český statistický úřad [online]. ČSÚ, 2015, 24.11.2015 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Liberecký kraj [online]. Liberec, 2015 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/>

Turnov [online]. Turnov, 2015 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/>

Volby.cz [online]. ČSÚ, 2014 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/>

Zákon č. 491/2001 Sb., Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

8 Přílohy

Zdroj dat: ČSÚ, portál volby.cz, editace vlastní

ANO 2011, Turnov

1	Knížek Jaroslav Ing.	934	5,71	2	*
2	Svobodová Jana Mgr.	1 048	6,41	1	*
3	Kříž Michal Ing.	772	4,72	4	*
4	Černý Arnošt	752	4,6	5	*
5	Men Jaroslav	586	3,58	4	-
6	Tomsa Tomáš Ing.	858	5,25	3	*
7	Illich Ondřej Mgr.	670	4,1	3	-
8	Reichl Miroslav	697	4,26	1	-
9	Zajíček Josef Ing.	681	4,16	2	-
10	Nalezencová Jana DiS.	581	3,55	5	-
11	Šteffan Jan Mgr.	562	3,44	6	-
12	Hanyková Zuzana	562	3,44	7	-
13	Křištof Tomáš	524	3,2	8	-
14	Bártová Jana	534	3,26	9	-
15	Kraus David	537	3,28	10	-
16	Škaloudová Lenka Ing.	533	3,26	11	-
17	Jareš Dominik Ing.	560	3,42	12	-
18	Bartošová Marika	484	2,96	13	-
19	Šrajber Antonín	587	3,59	14	-
20	Křížová Jana	506	3,09	15	-
21	Kovačičin Jan Bc.	484	2,96	16	-
22	Drbohlav Ladislav Ing.	567	3,47	17	-
23	Hromada Milan	434	2,65	18	-
24	Plesar Pavel	442	2,7	19	-
25	Bartoň Pavel	402	2,46	20	-
26	Kotrmanová Jana Mgr.	408	2,49	21	-
27	Šubert Lumír Ing.	628	3,84	22	-

ČSSD, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Hudec Tomáš	667	6,39	1	*
2	Fanta Václav	483	4,63	1	-
3	Červinková Šárka	664	6,36	2	*
4	Rezler Jiří	522	5	3	*
5	Zeman Jindřich DiS.	445	4,26	2	-
6	Kratochvíl Milan	432	4,14	3	-
7	Cimbál Radek	410	3,93	4	-
8	Fryda Jaroslav	370	3,54	5	-
9	Capoušek Radim	418	4	6	-
10	Ploc Pavel	405	3,88	7	-
11	Kejchová Simona	363	3,48	8	-
12	Červinka Jakub	388	3,72	9	-
13	Světlíková Kristýna	363	3,48	10	-
14	Laurin Josef	356	3,41	11	-
15	Gazdíková Božena	346	3,31	12	-
16	Richtr Filip	347	3,32	13	-
17	Laurinová Hana	333	3,19	14	-
18	Čejka Petr	343	3,28	15	-
19	Krámský Zbyněk	382	3,66	16	-
20	Vaníčková Olina	329	3,15	17	-
21	Hejna Roman	319	3,05	18	-
22	Nedvědová Iveta	323	3,09	19	-
23	Kukeně Miloš	320	3,06	20	-
24	Kracíková Vlasta	291	2,79	21	-
25	Hloušková Blanka	277	2,65	22	-
26	Klausová Jaroslava	275	2,63	23	-
27	Maruška Jiří	259	2,48	24	-

KDU-ČSL, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Zahrádka Vilém JUDr.	266	8,72		
2	Holas Pavel Ing. MgA.	223	7,31		
3	Veberová Jana Ing.	224	7,35		
4	Mašek Jiří Mgr.	332	10,89		
5	Rubáš Ludvík	130	4,26		
6	Paličová Jana	89	2,92		
7	Veber Tomáš	141	4,62		
8	Janků Markéta Bc.	91	2,98		
9	Šída Martin	117	3,83		
10	Zahrádková Anežka Mgr.	137	4,49		
11	Krejčíková Kristýna Bc.	102	3,34		
12	Peroutka Václav Bc.	87	2,85		
13	Janků Pavel	120	3,93		
14	Bjaček Ladislav	76	2,49		
15	Halamová Ines	121	3,97		
16	Šídová Marie Bc.	75	2,46		
17	Janků Stanislav	86	2,82		
18	Ludvík Jan	76	2,49		
19	Bičík Miroslav	69	2,26		
20	Bým Marek DiS.	74	2,42		
21	Krejčíková Helena	64	2,1		
22	Kučerová Bronislava	64	2,1		
23	Peroutková Ludmila	65	2,13		
24	Býmová Alexandra	53	1,73		
25	Mrázková Justína	59	1,93		
26	Černá Stanislava	43	1,41		
27	Zahrádka Vojtěch	63	2,06		

TURNOVSKÁ KOALICE, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Jarolímek Otto RNDr. CSc.	721	12,58		
2	Ulrich Jan Bc.	431	7,52		
3	Jansa Břetislav	387	6,75		
4	Kohoutek Jiří	167	2,91		
5	Grund Otakar	334	5,82		
6	Severa Václav MUDr.	274	4,78		
7	Tokan Karel	174	3,03		
8	Hodík Karel MUDr. Ph.D.	376	6,56		
9	Ouvín Miroslav	264	4,6		
10	Jelínek Vladimír	148	2,58		
11	Jarolímek Otto	164	2,86		
12	Carda Miloslav Ing.	171	2,98		
13	Erbán Ctirad	112	1,95		
14	Ulrich Josef	280	4,88		
15	Pekař Milan	117	2,04		
16	Jarolímková Věra PhDr.	162	2,82		
17	Louda Václav	118	2,05		
18	Legáthová Tomanová Jana	115	2		
19	Ouvín Petr Mgr.	203	3,54		
20	Lakatošová Květa	112	1,95		
21	Foltr Rostislav	111	1,93		
22	Grégr Jan Ing.	169	2,94		
23	Konopáč Jiří	142	2,47		
24	Ejemová Vladislava	140	2,44		
25	Colanová Martina	128	2,23		
26	Úradníčková Hana	121	2,11		
27	Lakatošová Jitka	88	1,53		

KSČM, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Tomášek Oldřich	297	7,58		
2	Beran Miroslav Mgr.	296	7,55		
3	Košťáková Alena	214	5,46		
4	Lesina Zdeněk	182	4,64		
5	Syrotiuk Bohdan	244	6,23		
6	Vondráčková Marie	177	4,51		
7	Stránská Zdeňka	186	4,74		
8	Körberová Olga	169	4,31		
9	Bartejs Emil	206	5,26		
10	Hajná Blažena	168	4,29		
11	Pozdníček Zdeněk	171	4,36		
12	Vítková Irena	167	4,26		
13	Hypšmanová Zdeňka	162	4,13		
14	Vítek Jiří	160	4,08		
15	Pišťek Jaroslav	158	4,03		
16	Bohuslav Pavel	164	4,18		
17	Bečka Zdeněk	164	4,18		
18	Pilař Zdeněk	177	4,51		
19	Dědek Josef	163	4,16		
20	Kopečná Drahůška	148	3,77		
21	Kohoutová Jarmila	143	3,65		

ODS, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Špinka Tomáš Ing.	625	7,16	1	-
2	Sláma Tomáš Ing. MSc.	452	5,18	3	-
3	Špetlík Otakar Mgr.	725	8,31	2	*
4	Pekař Jaromír Ing.	538	6,16	2	-
5	Frič Jaromír Mgr.	764	8,76	1	*
6	Vojtíšek Josef	330	3,78	5	-
7	Dvořák Petr	312	3,57	6	-
8	Mitáček Lumír MUDr.	394	4,51	4	-
9	Polášek Rostislav MUDr.	349	4	7	-
10	Brabcová Dagmar	244	2,79	8	-
11	Janatková Hana	284	3,25	9	-
12	Haken Petr Mgr.	283	3,24	10	-
13	Brabec František	229	2,62	11	-
14	Kubíček Jiří	212	2,43	12	-
15	Křelina Pavel	307	3,52	13	-
16	Kříž Jaroslav Mgr. et Mgr.	291	3,33	14	-
17	Janatka Radim	283	3,24	15	-
18	Horák Jiří	223	2,55	16	-
19	Ježková Jana	216	2,47	17	-
20	Tomeš Břetislav Mgr.	300	3,44	18	-
21	Melichar Karel	264	3,02	19	-
22	Kouřilová Blažena	176	2,01	20	-
23	Pekař Josef Ing.	189	2,16	21	-
24	Linhart Zdeněk	168	1,92	22	-
25	Linhartová Milada	166	1,9	23	-
26	Špinka Tomáš	219	2,51	24	-
27	Šrajzerová Jana	177	2,02	25	-

Česká pirátská strana, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Weissová Daniela	402	12,41		
2	Pavlasová Eliška Bc.	172	5,31		
3	Mejzrová Magdalena	189	5,83		
4	Křelinová Lucie DiS.	136	4,2		
5	Janda Jaroslav	105	3,24		
6	Lakatošová Daniela	110	3,39		
7	Hloušková Šárka	127	3,92		
8	Lanková Zuzana	95	2,93		
9	Šírek Karel	153	4,72		
10	Schmidtová Michaela	114	3,52		
11	Višňáková Tereza	117	3,61		
12	Hlubuček Lukáš	93	2,87		
13	Vydra Petr MgA.	190	5,86		
14	Lanková Ivana	91	2,81		
15	Vejr Daniel	92	2,84		
16	Janů Filip	96	2,96		
17	Zemenová Kateřina	92	2,84		
18	Adamec Jiří	81	2,5		
19	Klausová Jana	92	2,84		
20	Plichta Vladislav Ing.	114	3,52		
21	Hudec Vlasta	87	2,68		
22	Zrníková Denisa Bc.	93	2,87		
23	Paiš Miroslav	95	2,93		
24	Pavlasová Karolína	84	2,59		
25	Bařina Michal	70	2,16		
26	Bobková Lenka	71	2,19		
27	Špetík Štěpán	76	2,34		

Nezávislý Blok – SNK, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Hocke Tomáš Ing.	2 477	7,92	1	*
2	Houšková Petra Mgr.	1 412	4,51	7	*
3	Jiránek Karel	1 625	5,19	3	*
4	Kordová Eva	1 734	5,54	2	*
5	Šorejs Miroslav Ing.	1 316	4,21	8	*
6	Maierová Hana PhDr.	1 571	5,02	4	*
7	Kos Jiří	1 125	3,59	9	*
8	Zikuda František	1 431	4,57	6	*
9	Švancar Adam	1 027	3,28	1	-
10	Ressler Aleš	1 107	3,54	2	-
11	Tomášek Jiří MUDr.	1 465	4,68	5	*
12	Hájek Václav Ing. arch.	1 090	3,48	3	-
13	Leitnerová Jana Mgr.	1 115	3,56	4	-
14	Fotr Ondřej Bc.	948	3,03	5	-
15	Hrubý Martin MUDr.	1 268	4,05	6	-
16	Dudková Jaroslava PaedDr.	1 043	3,33	7	-
17	Záruba Petr	1 080	3,45	8	-
18	Landrová Dagmar	907	2,9	9	-
19	Tomsová Olga Mgr.	924	2,95	10	-
20	Bárta Karel Mgr.	900	2,87	11	-
21	Linhartová Tereza	917	2,93	12	-
22	Vele Jiří	909	2,9	13	-
23	Havlín Robert	862	2,75	14	-
24	Ducháč Jaromír Ing.	754	2,41	15	-
25	Šilhán Pavel	795	2,54	16	-
26	Mikeš Pavel	764	2,44	17	-
27	Hájek Václav Ing.	687	2,19	18	-

SSO, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Šimůnková Radka Mgr.	357	5,83	1	-
2	Paickr Pavel Ing.	312	5,09	5	-
3	Brustmann Ondřej Bc.	335	5,47	2	-
4	Nalezenec David	235	3,83	8	-
5	Sekanina Vítězslav Ing.	361	5,89	1	*
6	Špetlík Lukáš	333	5,44	3	-
7	Čapek Jaroslav	319	5,21	4	-
8	Matějka Robert	293	4,78	6	-
9	Hádek Pavel	241	3,93	9	-
10	Stehlík Stanislav	230	3,75	10	-
11	Šimůnek David Bc.	202	3,3	11	-
12	Sekanina Jan	217	3,54	12	-
13	Sekanina Slávek	211	3,44	13	-
14	Vorel Svatopluk	227	3,7	14	-
15	Soudský Tomáš Ing.	261	4,26	7	-
16	Šorejs Tomáš	220	3,59	15	-
17	Ištvánek Adam	185	3,02	16	-
18	Pohořelá Karolína	183	2,99	17	-
19	Paickrová Jitka Mgr.	176	2,87	18	-
20	Brožová Pavla Bc. DiS.	174	2,84	19	-
21	Procházková Aneta	160	2,61	20	-
22	Malichová Milena	157	2,56	21	-
23	Kefurt David	171	2,79	22	-
24	Adamenko Miroslava	131	2,14	23	-
25	Urbanová Eva	124	2,02	24	-
26	Brustmannová Jana Mgr.	160	2,61	25	-
27	Brož Marek	145	2,36	26	-

TOP 09, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Soudský Petr Ing.	881	6,4	4	*
2	Loukota Michal Mgr.	1 016	7,38	3	*
3	Romany Zdeněk Ing.	603	4,38	3	-
4	Hodík Daniel MUDr.	1 096	7,96	1	*
5	Mikula Jiří	1 047	7,6	2	*
6	Rulcová Jana Ing.	615	4,46	1	-
7	Stanner Karel	529	3,84	4	-
8	Štrincel Karel Mgr.	541	3,93	5	-
9	Blažková Blanka Mgr.	483	3,5	6	-
10	Stuchlík Jaroslav Mgr.	392	2,84	7	-
11	Král Dušan	607	4,41	2	-
12	Konejl Jan Ing.	451	3,27	8	-
13	Jandík Dalibor Mgr.	519	3,77	9	-
14	Mastník Jaromír	437	3,17	10	-
15	Kalous Vladimír Mgr.	372	2,7	11	-
16	Matějec Jiří	422	3,06	12	-
17	Hrdina Jan	344	2,49	13	-
18	Drbohlav Radek	475	3,45	14	-
19	Krejčík Aleš Mgr.	397	2,88	15	-
20	Škrliková Renata Mgr.	364	2,64	16	-
21	Richtr Jiří Mgr.	296	2,15	17	-
22	Pařík Radomír	293	2,12	18	-
23	Richtrová Zuzana Ing.	269	1,95	19	-
24	Koutná Magda DiS.	257	1,86	20	-
25	Jursík Michal Ing.	300	2,17	21	-
26	Tehníková Eleonora Mgr. et Mgr.	284	2,06	22	-
27	Mlejnek Pavel Mgr.	474	3,44	23	-

Turnov potřebuje změnu, Turnov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Pokorná Martina Mgr.	1 178	9,03	1	*
2	Báča Zbyněk Bc.	864	6,62	3	*
3	Kunetka Ivan	1 006	7,71	2	*
4	Stárek Filip	708	5,42	2	-
5	Uchytíl Josef RNDr. DiS.	728	5,58	1	-
6	Berndt Lukáš Mgr.	657	5,03	3	-
7	Honzáková Eva Mgr.	556	4,26	4	-
8	Brandejsová Jana PhDr.	456	3,49	6	-
9	Rejmont Miloš MUDr.	532	4,07	5	-
10	Taussig Lukáš	505	3,87	7	-
11	Sadecká Iveta	383	2,93	8	-
12	Slámová Pavla Ing.	378	2,89	9	-
13	Rachmetov Kateřina	339	2,59	10	-
14	Matoušová Vlasta	388	2,97	11	-
15	Poslušná Kateřina Bc.	340	2,6	12	-
16	Jeřábek František Ing. arch.	376	2,88	13	-
17	Pelcová Iveta PhDr.	469	3,59	14	-
18	Šulcová Renata Mgr.	421	3,22	15	-
19	Pokorná Věra MUDr.	354	2,71	16	-
20	Dědková Eva MUDr.	357	2,73	17	-
21	Žďánský Michal Ing.	314	2,4	18	-
22	Egertová Martina	304	2,33	19	-
23	Kraus Adam	255	1,95	20	-
24	Majerová Lucie	257	1,97	21	-
25	Chytráčková Jitka Doc. PhDr. CSc.	239	1,83	22	-
26	Jankovská Jaroslava	221	1,69	23	-
27	Pelc František RNDr.	455	3,48	24	-

ANO 2011, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Čech Jaroslav Ing.	115	10,16	1	*
2	Čermák David	102	9,01	1	-
3	Kožíšek Petr	68	6,01	4	-
4	Draslarová Jana	72	6,36	5	-
5	Stehlík Radek Bc.	93	8,22	2	-
6	Jíchová Alena	114	10,07	2	*
7	Soldát David	79	6,98	6	-
8	Miksa Richard	55	4,86	7	-
9	Palánová Ivana	93	8,22	3	-
10	Kubičina Jiří	63	5,57	8	-
11	Stehlíková Lenka	79	6,98	9	-
12	Bečvář Jiří	50	4,42	10	-
13	Cvanetová Iva	47	4,15	11	-
14	Ležák Miroslav	56	4,95	12	-
15	Svoboda Vítězslav	45	3,97	13	-

ČSSD, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Ploc Pavel	59	16,61		
2	Podzimek Jaroslav	29	8,16		
3	Konvalinka Zdeněk	37	10,42		
4	Moravec Zdeněk	24	6,76		
5	Dostálová Veronika	19	5,35		
6	Rázl Jiří Mgr.	21	5,91		
7	Loudová Markéta	45	12,67		
8	Silný Milan	14	3,94		
9	Ploc Martin	15	4,22		
10	Plocová Radka	14	3,94		
11	Havránek Lukáš	18	5,07		
12	Plocová Veronika	17	4,78		
13	Rázlová Ludmila Mgr.	18	5,07		
14	Rázl Jiří	14	3,94		
15	Rieger Michal	11	3,09		

LES, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Jakubec Oldřich	110	22,4		
2	Štástka Jaroslav	71	14,46		
3	Tintěra Michal JUDr.	48	9,77		
4	Grísniková Anna	14	2,85		
5	Šimůnek Miloš	30	6,1		
6	Janoušková Gabriela	20	4,07		
7	Novotná Kateřina	11	2,24		
8	Sklenář Pavel	16	3,25		
9	Grünzweig Miloš	19	3,86		
10	Krajčovičová Jindra	55	11,2		
11	Junková Pavlína	10	2,03		
12	Jakubec Oldřich	17	3,46		
13	Stříbrný Milan	37	7,53		
14	Máslo Martin	15	3,05		
15	Beneš Michael	18	3,66		

NE – závislí, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Černý Jiří	108	14,87	1	*
2	Bukvic Martin Bc.	50	6,88	3	-
3	Zapadlo Jan Bc.	61	8,4	1	-
4	Pavlíček Miroslav	36	4,95	4	-
5	Vašíčková Jana Ing.	44	6,06	5	-
6	Pilař Radek	55	7,57	2	-
7	Konvalinka Jiří	38	5,23	6	-
8	Černá Vladimíra Mgr.	37	5,09	7	-
9	Pospíšil Aleš	44	6,06	8	-
10	Chmelař David	46	6,33	9	-
11	Kubičina Roman	36	4,95	10	-
12	Michálková Marie	48	6,61	11	-
13	Lelek Miroslav Mgr.	51	7,02	12	-
14	Ježek Jiří	31	4,26	13	-
15	Balcar Oldřich	41	5,64	14	-

ODS, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Ploc Tomáš	127	10,76	1	*
2	Soukup Martin Bc.	98	8,3	1	-
3	Krejčí Jiří Ing.	113	9,57	2	*
4	Rýdl Miloslav	95	8,05	2	-
5	Vodseďálek Přemek JUDr.	79	6,69	4	-
6	Zapletalík Ivo Mgr.	64	5,42	5	-
7	Novák František	73	6,18	6	-
8	Goč Milan	76	6,44	7	-
9	Michálek Miroslav MUDr.	94	7,96	3	-
10	Šablaturová Petra	79	6,69	8	-
11	Peterka Ivo	57	4,83	9	-
12	Semrádová Miroslava	60	5,08	10	-
13	Nováková Andrea	58	4,91	11	-
14	Sommerová Hana	52	4,4	12	-
15	Jodas Ladislav	55	4,66	13	-

Strana pro otevřenou společnost, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Konvalinková Lenka	75	15,75		
2	Kmoníček Martin Ing.	66	13,86		
3	Frydrych Miloslav	39	8,19		
4	Dlouhý Petr	21	4,41		
5	Nevěčná Jana	23	4,83		
6	Čermáková Libuše	43	9,03		
7	Ráková Iveta	31	6,51		
8	Holubcová Helena	19	3,99		
9	Kašparová Jana	18	3,78		
10	Nováková Iva	26	5,46		
11	Veselá Eva	19	3,99		
12	Nybergová Jana	23	4,83		
13	Šicová Bronislava	23	4,83		
14	Gondová Viera	22	4,62		
15	Soukup Jaroslav	28	5,88		

PRO HARRACHOV, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Pažout Oldřich Bc.	88	14,28	1	-
2	Kyncl Ladislav	95	15,42	1	*
3	Janoušek Milan	66	10,71	2	-
4	Kyncl Tomáš	54	8,76	3	-
5	Bulíček Marek	33	5,35	4	-
6	Chlup Robert	25	4,05	5	-
7	Zemek David	23	3,73	6	-
8	Havránková Jana	26	4,22	7	-
9	Schwarz Vladimír	45	7,3	8	-
10	Bulušek Vladan	44	7,14	9	-
11	Soldát Roman	27	4,38	10	-
12	Brzoňová Irena	19	3,08	11	-
13	Kunst Michal	21	3,4	12	-
14	Kolenský František	31	5,03	13	-
15	Pakan Luděk	19	3,08	14	-

SNK – Evropští demokraté, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Slavík Stanislav Ing.	141	14,05	1	*
2	Dolejší Karel Ing.	101	10,06	2	-
3	Bartoš Michal Ing.	91	9,07	3	-
4	Polyák Josef	66	6,58	4	-
5	Slavík Josef Ing.	107	10,66	1	-
6	Hakl Petr	56	5,58	5	-
7	Mencl David	58	5,78	6	-
8	Remer Radek	55	5,48	7	-
9	Halama Jiří	57	5,68	8	-
10	Poledňák Arne	48	4,78	9	-
11	Pánek Martin	51	5,08	10	-
12	Zbrojová Věra	50	4,98	11	-
13	Miklášová Helena	43	4,28	12	-
14	Dostál Stanislav	41	4,08	13	-
15	Horák Miloš	38	3,78	14	-

Starostové pro Liberecký kraj, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Zbrojová Eva	386	10,75	1	*
2	Tondr Václav	313	8,71	3	*
3	Stříbrná Helena Ing.	338	9,41	2	*
4	Procházková Petra	227	6,32	5	*
5	Kučerová Lucie	267	7,43	4	*
6	Beneš Daniel	229	6,37	6	*
7	Bůžek Petr	229	6,37	1	-
8	Polyáková Zuzana	217	6,04	2	-
9	Beran Josef	227	6,32	3	-
10	Procházka Václav	195	5,43	4	-
11	Červený Bohuslav	211	5,87	5	-
12	Blomer Antonín JUDr.	220	6,12	6	-
13	Šrotýřová Ludmila	190	5,29	7	-
14	Hlava Lukáš	175	4,87	8	-
15	Janoušková Zuzana	166	4,62	9	-

SNK, Změna pro Harrachov, Harrachov

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Vašíček Tomáš Mgr.	155	10,03	1	*
2	Beneš Pavel Ing.	130	8,41	1	-
3	Rieger Hubert	139	8,99	2	*
4	Hamáček Petr	100	6,47	2	-
5	Jeník David	100	6,47	3	-
6	Benešová Kateřina Bc.	94	6,08	4	-
7	Šnédar Roman	92	5,95	5	-
8	Rýdl Lukáš	91	5,88	6	-
9	Říhová Simona	93	6,01	7	-
10	Rydval Karel	96	6,21	8	-
11	Riegerová Jitka	97	6,27	9	-
12	Tulka Petr	94	6,08	10	-
13	Medal Radek	88	5,69	11	-
14	Černý Tomáš	92	5,95	12	-
15	Novák Břetislav	84	5,43	13	-

SNK "Spolu pro Všeň", Všeň

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Herbst Ivan František	193	7,17	2	*
2	Marek Pavel	179	6,65	3	*
3	Brožová Kristýna Ing.	190	7,06	4	*
4	Masopust Petr	196	7,28	5	*
5	Lachman Jan Ing. Ph.D.	190	7,06	6	*
6	Jiránek Petr	198	7,36	1	*
7	Louda Josef	187	6,95	7	*
8	Hakenová Dobroslava MUDr.	158	5,87	8	*
9	Vávra Miroslav Mgr.	193	7,17	1	-
10	Hlůžová Hana	169	6,28	2	-
11	Krejčí Pavel Bc.	189	7,02	3	-
12	Cymbál Václav	165	6,13	4	-
13	Bursa Petr	179	6,65	5	-
14	Beran Václav	169	6,28	6	-
15	Král Libor	135	5,01	7	-

MOŽNOST VOLBY, Všeň

Číslo	Kandidát	Počet hlasů		Pořadí/náhradník	Mandát
		abs.	v %		
1	Šťastná Stanislava	167	7,93	2	*
2	Skupová Iva	172	8,17	1	*
3	Kožená Libuše	151	7,17	5	*
4	Fukárek Zdeněk	157	7,46	4	*
5	Knížková Renáta Mgr.	158	7,5	3	*
6	Janeček Radim Ing.	142	6,74	6	*
7	Ječný Josef	133	6,32	7	*
8	Burešová Blanka Ing.	138	6,55	1	-
9	Rouče Josef	124	5,89	2	-
10	Kábrtová Marcela	140	6,65	3	-
11	Marková Martina Bc.	139	6,6	4	-
12	Marek David	126	5,98	5	-
13	Klápště Jan	133	6,32	6	-
14	Špetlíková Angelika	125	5,94	7	-
15	Chvojka Vladimír	99	4,7	8	-